

UNIVERSITATEA CREȘTINĂ "DIMITRIE CANTEMIR"

FACULTATEA DE DREPT CLUJ-NAPOCA

DREPTUL FAMILIEI

Note de curs

Lector univ. drd. Sorina Lucreția Drăgan

Capitolul I

CARACTERIZAREA GENERALĂ A RELAȚIILOR DE FAMILIE

Familia este un grup de persoane legate între ele prin căsătorie sau rudenie. Ea este formată din soți și copiii lor, părinții soților, precum și din alte persoane cu care se află în relații de rudenie.

Noțiunea de familie. Definierea noțiunii de familie poate fi abordată sub trei aspecte, unul sociologic, altul juridic și moral-creștin.

CARACTERELE ȘI FUNCȚIILE FAMILIEI

Potrivit art.44 pct.1 din Constituția României, familia se întemeiază pe:

- -căsătoria liber consimțită între soți,
- -egalitatea soților în tot ce privește căsătoria,
- -dreptul și îndatorirea egală a părinților de a asigura creșterea,
- -educația și instruirea copiilor,
- -egalitatea în fața legii a copiilor din afara căsătoriei cu cei din căsătorie.
- -un regim special de protecție și de asistență în ceea ce privește realizarea drepturilor copiilor și tinerilor.

Familia îndeplinește următoarele funcții:

- Funcția demografică.
- Funcția educativă..
- Funcția economică.

DEFINIȚIA ȘI OBIECTUL DREPTULUI FAMILIEI

Definiție. Dreptul familiei reprezintă totalitatea normelor juridice care reglementează raporturile personale și patrimoniale ce izvorăsc din căsătorie, rudenie, adopție și din alte raporturi asimilate de lege, sub unele aspecte, raporturilor de familie.

Majoritatea normelor de dreptul familiei se găsesc în Codul familiei, iar celelalte, în diferite legi speciale.

Obiectul de reglementare al normelor dreptului familiei îl formează următoarele categorii de raporturi juridice:

- Raporturile de căsătorie.
- Raporturile care rezultă din adopție.
- Unele raporturi care sunt asimilate de lege, sub anumite aspecte, cu raporturile de familie.

PRINCIPIILE GENERALE ALE DREPTULUI FAMILIEI

Dreptul familiei se bazează pe următoarele principii:

- Principiul ocrotirii căsătoriei și familiei.
- Principiul ocrotirii intereselor mamei și copilului.
- Principiul căsătoriei liber consimțite între soți.
- Principiul egalității în drepturi dintre bărbat și femeie.
- Principiul exercitării drepturilor și al îndeplinirii îndatoririlor părintești numai în interesul copiilor.
- Principiul potrivit căruia membrii familiei sunt datori să-și acorde unul altuia sprijin moral și material.
- Principiul monogamiei.

CORELAȚIA DINTRE DREPTUL FAMILIEI ȘI CELELALTE RAMURI DE DREPT

Cadrul în care se desfășoară relațiile dintre membrii familiei are serioase interferențe cu alte ramuri de drept ca :dreptul civil, dreptul administrativ, dreptul constituțional, dreptul muncii, dreptul financiar, dreptul internațional privat, chiar dreptul penal și alte ramuri de drept. Delimitarea de aceste ramuri de drept se face desigur, așa cum se știe, după criteriile metodei și obiectului de reglementare.

NOȚIUNEA ȘI CARACTERELE CĂSĂTORIEI

Termenul de „căsătorie” are în dreptul nostru un dublu înțeles. El desemnează, în primul rând, *actul juridic* pe care îl încheie cei ce vor să se căsătorească. În al doilea rând, el desemnează și *situația juridică* - în principiu permanentă - a celor căsătoriți, situație care se naște drept efect al actului juridic odată încheiat Prin conceptul de *act juridic al căsătoriei* se înțelege un act

juridic bilateral și solemn, prin care viitorii soți consimt, în mod public, să devină soți, calitate în care li se aplică de drept statutul legal de persoane căsătorite.

În ce privește cel de al doilea înțeles al termenului de căsătorie și anume *situația juridică de căsătorie*, el mai este desemnat în limbajul juridic și cu terminologia de „legătură juridică dintre soți”, „stare juridică de căsătorie”, „statut juridic”, sau „statut legal al soților”, „uniune dintre soți”, „legătură conjugală”, „legătură matrimonială”, etc. Conceptul de *căsătorie* mai are și înțelesul de „instituție juridică”, adică de totalitate a normelor legale care reglementează căsătoria.

Definiția căsătoriei. Căsătoria este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, care se încheie potrivit dispozițiilor legale, cu scopul de a întemeia o familie.

CARACTERELE CĂSĂTORIEI

Principalele trăsături ale căsătoriei sunt:

- a) Căsătoria este o uniune dintre bărbat și femeie
- b) Căsătoria este liber consimțită.
- c) Căsătoria este monogamă.
- d) Căsătoria se încheie în formele cerute de lege.
- e) Căsătoria are un caracter civil.
- f) Căsătoria se încheie pe viață.
- g) Căsătoria se întemeiază pe deplina egalitate dintre bărbat și femeie.
- h) Căsătoria se încheie în scopul întemeierii unei familii.

Căsătoria are însă și un scop social în accepțiunea lui cea mai deplină și anume, întemeierea unei comunități de viață între soți, în vederea procreerii, creșterii, educării și pregătirii copiilor pentru viață.

Uneori scopul social al căsătoriei este limitat, fie la întemeierea unei comunități de viață, ca în cazul persoanelor incapabile de a procrea, care cunosc această realitate la încheierea căsătoriei, fie pentru a legaliza în ultim moment o uniune de fapt preexistentă.

CONDIȚIILE DE FOND LA CĂSĂTORIE NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Condițiile de fond și impedimentele la căsătorie. Pentru a se putea încheia căsătoria trebuie să fie îndeplinite următoarele *condiții de fond*: diferență de sex, vârsta legală pentru căsătorie, consimțământul la căsătorie, comunicarea reciprocă a stării sănătății viitorilor soți.

Există însă și condiții de fond care se prezintă sub o formă negativă, ele fiind de fapt impedimente la căsătorie, adică împrejurări de fapt sau de drept a căror existență împiedică încheierea căsătoriei acestea sunt: existența unei căsătorii nedeșfăcute a unuia dintre viitorii soți, rudenția, adopția, tutela, alienația sau debilitatea mintală

CONDIȚIILE DE FOND ALE CĂSĂTORIEI

Diferența de sex. Această condiție este atât de evidentă încât nu a fost necesar ca ea să fie prevăzută expres. Ea reiese însă din reglementarea în ansamblu a relațiilor de familie care vorbesc de bărbatul și femeia care au drepturi și obligații egale în căsătorie

Vârsta legală pentru căsătorie Legea stabilește o vârstă minimă pentru încheierea căsătoriei atât pentru bărbat, cât și pentru femeie, din rațiuni de ordin:

- *biologic și eugenic;*

- *psihic și moral.*

Pentru a putea asigura un consimțământ conștient liber și personal al viitorilor soți legea a stabilit o vârstă minimă pentru căsătorie, de 18 ani împliniți pentru bărbat și femeie.

Legea *nu* stabilește o vârstă maximă peste care căsătoria să nu poată fi încheiată. Sunt situații când căsătoria se încheie *in extremis vitae* (în pragul morții) pentru a legaliza, de regulă, situații de fapt preexistente. Legea nu impune nici o anumită diferență de vârstă minimă sau maximă, astfel încât căsătoria se poate încheia oricare ar fi diferențele de vârstă între soți.

Consimțământul la căsătorie. Căsătoria se încheie prin consimțământul liber exprimat al viitorilor soți. Acesta este liber la căsătorie atunci când el nu este viciat de eroare, dol sau violență. Consimțământul se dă simultan, imediat unul după celălalt, personal și public în fața delegatului de stare civilă competent a oficiu celebrarea căsătoriei.

Comunicarea reciprocă a stării sănătății. În vederea încheierii căsătoriei viitorii soți sunt obligați să declare că și-au comunicat reciproc starea sănătății lor. Scopul acestei cerințe de fond este dublu: în primul rând de ordin medical, și, în al doilea rând, fiecare din viitorii soți trebuie să cunoască starea sănătății celuilalt pentru a putea aprecia liber dacă dorește sau nu încheierea căsătoriei.

Dovada îndeplinirii condițiilor de fond la căsătorie.

Diferența de sex și vârsta matrimonială - se adeveresc prin certificatele de naștere în original sau copii legalizate care se atașează la declarația de căsătorie, precum și prin actele de identitate.

Comunicarea stării sănătății între viitorii soți se adeverește prin declarația de căsătorie, care cuprinde și mențiunea „declarăm că am luat cunoștință reciproc de starea sănătății noastre în vederea încheierii căsătoriei”.

IMPEDIMENTELE LA CĂSĂTORIE

Impedimentele la căsătorie constituie împrejurări de fapt și de drept care, dacă există, căsătoria nu mai poate fi încheiată:

Aceste impedimente sunt:

- *bigamia*
- *rudenia de sânge*
- *rudenia rezultată din adopție,*
- *starea de tutelă*
- *starea de alienație sau debilitate mintală*

Clasificarea impedimentelor la căsătorie. Impedimentele la căsătorie pot fi clasificate după trei criterii:

1. după *sanctiunea* încălcării impedimentului, impedimentele pot fi: dirimante și prohibitive
2. după *persoanele* față de care opresc căsătoria, impedimentele sunt: absolute și relative;
3. după *criteriul rațiunilor* ori rosturilor pentru care au fost prevăzute, impedimentele sunt de ordin: fizic, psihic, și moral.

Dovada existenței impedimentelor la căsătorie. Viitorii soți sunt obligați să arăte în chiar cuprinsul declarației de căsătorie că între ei nu există nici o piedică legală la căsătorie, adică nici un impediment.

Dacă declarațiile lor sunt false, orice persoană poate face *în scris* opoziție la căsătorie sau chiar delegatul de stare civilă, *din oficiu*, dacă se întemeiază pe probe certe.

CONDIȚIILE DE FORMĂ ALE CĂSĂTORIEI

Condițiile de formă ale căsătoriei se împart în două categorii de formalități:

1. premergătoare sau anterioare căsătoriei
2. privind însăși încheierea căsătoriei

Formalitățile premergătoare căsătoriei.

Declarația de căsătorie prin care viitorii soți își manifestă voința de a încheia căsătoria. Declarația se face personal și în scris de viitorii soți la serviciul de stare civilă unde se va încheia căsătoria.

Potrivit legii, declarația de căsătorie trebuie să cuprindă următoarele mențiuni:

- - voința viitorilor soți de a se căsători;

- - declarația că au luat reciproc cunoștință de starea sănătății lor și de prevederile art.4-10 C.fam., în sensul că sunt îndeplinite condițiile de fond și că nu sunt impedimente la căsătorie;
- - declarația cu privire la numele ce-l vor purta în timpul căsătoriei. Această declarație se poate face și ulterior, pînă la încheierea căsătoriei, în scris.

Declarația de căsătorie făcută în scris se semnează de către declarant și de către ofițerul de stare civilă.

Între data înregistrării declarației și data căsătoriei trebuie să treacă 8 zile libere pentru:

- terții pot face opoziții la căsătorie
- delegatul de stare civilă va putea verifica îndeplinirea cerințelor legale și temeinicia eventualelor opoziții
- viitorii soți mai pot reflecta asupra încheierii căsătoriei.

Opoziția la căsătorie. Opoziția sau opunerea la căsătorie este actul prin care o persoană atenționează pe delegatul de stare civilă asupra existenței unor piedici sau a neîndeplinirii unor condiții la căsătorie.

Opoziția la căsătorie trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

- - să fie făcută în formă scrisă;
- - să arate împrejurarea de fapt sau de drept sau motivul pentru care nu se poate încheia căsătoria;
- să prezinte dovezile pe care se întemeiază;
- oponentul trebuie să semneze opoziția.

Delegatul de stare civilă este obligat să verifice opunerile sau informațiile primite dacă sunt reale. În caz contrar, ele nu sunt obligatorii pentru delegatul stării civile.

Opoziția la căsătorie poate fi făcută de orice persoană fără să fie nevoie să justifice un interes.

PROCEDURA ÎNCHEIERII CĂSĂTORIEI

Localitatea unde se celebrează căsătoria. viitorii soți au posibilitatea ca dintre localitățile lor de domiciliu sau de reședință să aleagă pe oricare, pentru celebrarea căsătoriei.

Locul celebrării căsătoriei. Regula este că celebrarea căsătoriei are loc „la sediul serviciului de stare civilă”. Prin excepție, se prevede că „în cazurile arătate de legea specială”, celebrarea căsătoriei va putea avea loc și în afara sediului serviciului de stare civilă în cazurile de forță

majoră când unul dintre soți nu se poate prezenta la sediul serviciului de stare civilă și în cazul când căsătoria se încheie între persoane de cetățenie română pe o navă românească, aflată în afara granițelor țării, caz în care comandantul navei va încuviința și instrumenta celebrarea căsătoriei pe navă.

Competența de a instrumenta celebrarea căsătoriei

Competența de a instrumenta celebrarea căsătoriei i-a fost conferită prin lege delegatului de stare civilă.

În ipoteza în care în practică „căsătoria s-ar oficia” de o persoană necompetentă, lipsită de calitatea de delegat de stare civilă, căsătoria ar fi valabilă numai dacă a existat convingerea generală că persoana în fața căreia s-a încheiat căsătoria avea această calitate în mod oficial adică s-a creat în mod public o aparență de drept.

Procedura încheierii căsătoriei. Căsătoria se încheie într-un cadru solemn, oral și public, în ziua fixată pentru încheierea căsătoriei, viitorii soți se vor prezenta împreună în fața delegatului de stare civilă care, după ce-i va identifica, va verifica dacă sunt îndeplinite condițiile de fond și dacă nu sunt impedimente la căsătorie și, după ce le va citi dispozițiile art.1 și 2 din Codul familiei, le va lua consimțământul personal la căsătorie, întrebându-i pe rând dacă de bună voie și nesiliți de nimeni încheie această căsătorie. Imediat după ce fiecare a spus DA, delegatul de stare civilă îi declară pe cei doi căsătoriți, apoi va întocmi de îndată în registrul de stare civilă actul de căsătorie care se semnează de soți și de delegat.

În legătură cu momentul în care viitorii soți sunt considerați căsătoriți, în literatura juridică și practica judiciară au fost susținute două puncte de vedere. Astfel, într-o primă părere, momentul încheierii căsătoriei este considerat acela în care delegatul de stare civilă după ce constată consimțământul fiecăruia la căsătorie îi declară căsătoriți. Înregistrarea căsătoriei, care urmează după aceea, are doar valoare probatorie și nu constitutivă de stare civilă. În cea de-a doua părere, se consideră că, dimpotrivă, numai momentul final al procedurii încheierii căsătoriei poate fi considerat drept momentul încheierii propriu-zise a căsătoriei pentru că actul juridic al căsătoriei nu este doar consensual ci și solemn, iar solemnitatea constă în îndeplinirea întregii proceduri de celebrare a căsătoriei. Personal, împărtășim acest ultim punct de vedere.

Încheierea căsătoriei când există un element de extraneitate. În cazul când căsătoria se încheie între o persoană de cetățenie română și o alta străină, ori de români în străinătate, regulile de încheiere a căsătoriei vor fi următoarele:

- în cazul românilor care se căsătoresc în străinătate se aplică legile române în ce privește condițiile de fond la căsătorie, iar în ce privește cele de formă se aplică regulile statului în care se oficiază căsătoria

- în cazul căsătoriei unei persoane române cu una străină pe teritoriul țării noastre se vor aplica legile române în ce privește atât condițiile de fond cât și de formă, atunci când căsătoria se încheie în fața organului de stare civilă; când aceasta se încheie de către un reprezentant al țării străinului la sediul diplomatic sau consular al acelu stat la noi în țară, atunci regulile privind condițiile de formă sunt acelea prevăzute de legislația acelu stat, aplicându-se deci principiul

Dovada căsătoriei. Potrivit art.18 Cod fam., „căsătoria nu poate fi dovedită decât prin certificatul de căsătorie, eliberat pe baza actului întocmit în registrul de stare civilă”.

În cazul în care registrele de stare civilă au fost distruse sau pierdute, ori actul a fost întocmit în străinătate și nu poate fi procurat, privitor la actele de stare civilă se poate face reconstituirea actelor de căsătorie. Proba căsătoriei se va face prin mijloacele prevăzute de dreptul comun.

EFECTELE CĂSĂTORIEI

RELAȚIILE PERSONALE DINTRE SOȚI

Căsătoria generează între membrii familiei o multitudine de relații care se intercondiționează reciproc. Efectele juridice ale căsătoriei pot fi clasificate în două mari categorii: relațiile personale dintre soți și relațiile patrimoniale dintre aceștia.

Efectele căsătoriei în ce privește relațiile personale dintre soți cuprinde doar principiile care guvernează aceste raporturi și anume:

- principiul egalității în drepturi și obligații între soți
- principiul că soții hotărăsc de comun acord în tot ce privește căsătoria
- principiul că soții convin asupra numelui pe care-l vor purta în timpul căsătoriei

Efectele căsătoriei în ce privește relațiile personale dintre soți sunt

1. *Obligația reciprocă de sprijin moral*
2. *Obligația de fidelitate.*
3. *Obligația soților de a locui împreună.*
4. *Îndatorirea de coabitare sau conjugală.*

Numele soților. În privința numelui de familie pe care-l vor purta în timpul căsătoriei, viitorii soți au posibilitate de alegere și anume:

- fie să-și păstreze fiecare dintre ei numele avut înaintea căsătoriei, ipoteză în care nu e nici o schimbare de nume;
- fie să aleagă ca nume comun pe acela al unuia sau altuia dintre ei, ipoteză în care se schimbă doar numele unuia dintre soți;
- fie să aleagă ca nume comun numele lor reunite, ipoteză în care se schimbă numele ambilor soți.

EFECTELE CĂSĂTORIEI CU PRIVIRE LA CAPACITATEA DE EXERCİȚIU

Dobândirea capacității de exercițiu. După cum se știe, femeia se poate căsători de la împlinirea vârstei de 15 ani. Minora care se căsătorește, în condițiile arătate, dobândește capacitate deplină de exercițiu (art.8 alin.3 din Decretul nr.31/1954).

RELAȚIILE PATRIMONIALE DINTRE SOȚI

Principalele îndatoriri patrimoniale reciproce dintre soți sunt enunțate în art.29 și 2 din Codul familiei și constau în obligația soților de a suporta cheltuielile căsniciei și obligația de sprijin material.

Aceste două îndatoriri patrimoniale se interferează atât de mult încât îndeplinirea uneia dintre ele poate însemna și îndeplinirea celeilalte. Premizele realizării lor armonioase sunt gospodărirea în comun a soților și îndeplinirea obligațiilor de natură personală dintre soți.

Obligația soților de a suporta cheltuielile căsniciei. Potrivit art.29 Cod fam., „soții sunt obligați să contribuie, în raport cu mijloacele fiecăruia, la cheltuielile căsniciei”.

Obligația de sprijin material. Potrivit art.2 Cod fam., soții sunt datori să-și acorde unul altuia atât sprijin moral cât și sprijin material.

COMUNITATEA MATRIMONIALĂ DE BUNURI A SOȚILOR

Noțiunea de regim matrimonial. Regimul matrimonial constă în ansamblul regulilor care reglementează raporturile dintre soți privitoare la bunurile lor, deci relațiile patrimoniale dintre ei, precum și raporturile patrimoniale în care aceștia intră cu terții, în calitatea lor de soți.

După structura lor regimurile matrimoniale sunt regimuri:

1. de comunitate;
2. de separație (separație de bunuri și regim dotal);
3. eclecticice.

După cum se pot sau nu modifica în timpul căsătoriei, regimurile matrimoniale sunt: imutabile și mutabile.

Regimul matrimonial în dreptul nostru. Potrivit art.30 din Codul familiei, „Bunurile dobândite în timpul căsătoriei, de oricare dintre soți, sunt de la data dobândirii lor, bunuri comune ale soților.

Orice convenție contrară este nulă. Calitatea de bun comun nu trebuie să fie dovedită.

În art.31 din același cod se prevăd categoriile de bunuri care nu sunt comune, ci bunuri proprii ale fiecărui soț.

Din aceste dispoziții legale se poate desprinde concluzia că, în regimul matrimonial prevăzut în codul nostru de familie, soții au două categorii de bunuri:

- **comune ambilor soți;**
- **propriei fiecăruia dintre ei.**

Regula privind regimul matrimonial în dreptul nostru este comunitatea de bunuri a soților (art.30), iar excepția este că anumite bunuri limitativ prevăzute de lege sunt proprii (art.31 C.fam.).

Trăsăturile caracteristice ale regimului matrimonial în dreptul român

- *legal.*
- *obligatoriu.*
- *unic*
- *imutabil.*

Nulitatea convențiilor contrare comunității matrimoniale de bunuri. Potrivit art.30 alin.1 Cod fam., „bunurile dobândite în timpul căsătoriei, de către oricare dintre soți, sunt de la data dobândirii lor, bunuri comune ale soților”, iar potrivit alin.2 „orice convenție contrară este nulă”.

Soții sunt obligați să contribuie în raport cu mijloacele fiecăruia, la cheltuielile căsătoriei. Munca depusă de femeie în gospodărie și pentru creșterea copiilor constituie un aport la sarcinile căsătoriei.

Natura juridică a comunității matrimoniale. Comunitatea matrimonială de bunuri a soților a fost calificată în literatura juridică drept o proprietate comună în devălmășie. Această proprietate comună este constituită dintr-o totalitate de drepturi patrimoniale, reale și de creanță, precum și din obligațiile aferente lor, care aparțin soților, în totalitatea lor, în devălmășie, adică într-o indiviziune *sui generis*, fără a fi determinate cotele părți ale fiecăruia dintre ei.

BUNURILE SOȚILOR

Prin noțiunea de bunuri ale soților se înțeleg bunurile lor corporale materiale și bunurile necorporale, adică drepturile subiective patrimoniale:

Bunuri comune și bunuri proprii. Art.30 alin.1 din C.fam. prevede: „Bunurile dobândite în timpul căsătoriei, de oricare dintre soți, sunt de la data dobândirii lor, bunuri comune ale soților”, iar art.31 din același cod dispune și el că „Nu sunt bunuri comune, ci bunuri proprii ale fiecărui soț”:

- a) bunurile dobândite înainte de încheierea căsătoriei;

b) bunurile dobândite în timpul căsătoriei prin moștenire, legat sau donație, afară numai dacă dispunătorul a prevăzut că ele vor fi comune;

c) bunurile de uz personal și cele destinate exercitării profesiunii unuia dintre soți;

d) bunurile dobândite cu titlu de premiu sau recompensă, manuscrisele științifice sau literare, schițele și proiectele artistice, proiectele de invenții și inovații, precum și alte asemenea bunuri;

e) indemnitatea de asigurare sau despăgubirea pentru pagube pricinuite persoanei;

f) valoarea care reprezintă și înlocuiește un bun propriu sau bunul în care a trecut această valoare.

Noțiunea de bunuri comune ale soților. Un bun este comun dacă sunt îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele condiții:

a) este dobândit de oricare dintre soți în timpul căsătoriei;

b) nu face parte din categoriile de bunuri pe care legea le consideră proprii.

Determinarea bunurilor proprii. Bunurile proprii ale soților constituie o excepție de la regula comunității matrimoniale de bunuri. sunt limitativ prevăzute de lege și de strictă interpretare, în sensul că la categoriile prevăzute de lege nu pot fi adăugate și alte categorii de bunuri.

Dovada bunurilor proprii. Spre deosebire de bunurile comune, a căror dovadă o constituie prezumția legală de comunitate, ceea ce practic înseamnă că ele nu trebuie dovedite, bunurile proprii trebuie dovedite. Printr-o asemenea probațiune se înlătură prezumția legală de comunitate și se stabilește că bunurile în discuție aparțin unuia sau altuia dintre soți.

Dovada bunurilor proprii diferă nu numai în funcție de dobândirea lor prin acte sau fapte juridice ci și în funcție de alte criterii ca:

- data dobândirii bunurilor;
- destinația bunurilor;
- efectul subrogării reale.

DREPTURILE SOȚILOR ASUPRA BUNURILOR COMUNE

Egalitatea soților asupra bunurilor comune În conformitate cu principiul egalității sexelor, potrivit art.35 C.fam., „soții administrează și folosesc împreună bunurile comune și dispun tot astfel de ele. Oricare dintre soți, exercitând singur aceste drepturi, este socotit că are și consimțământul celuilalt soț. Cu toate acestea, nici unul dintre soți nu poate înstrăina și nici nu

poate greva un teren sau o construcție ce face parte din bunurile comune, dacă nu are și consimțământul expres al celuilalt soț”.

Prezumția legală de mandat tacit reciproc în temeiul căreia fiecare dintre soți este presupus că, atunci când exercită singur drepturile conferite de lege soților asupra bunurilor lor comune, el o face nu numai în numele său propriu ci și ca reprezentant al celuilalt soț.

Prezumția mandatului tacit reciproc dintre soți este relativă ea putând fi înlăturată pentru fiecare act în parte, dar nu și în general. Soțul neparticipant la un act juridic al celuilalt soț privitor la bunurile comune este îndreptățit să probeze că s-a opus încheierii actului, ceea ce va avea ca efect invalidarea actului astfel încheiat. Însă nu va produce efecte însă față de terțul de bună credință cu care s-a contractat. De aceea, dobânditorul încunoștințat de existența unei opuneri trebuie considerat de rea credință dacă încheie totuși actul astfel că el nu va putea invoca prezumția de mandat tacit, pentru a susține că a tratat cu proprietarul bunului.

Obiectul mandatului reciproc de reprezentare îl constituie îndeplinirea numai de către unul dintre soți a actelor de administrare, de folosință și de dispoziție asupra bunurilor comune; din ansamblul acestor acte sunt exceptate: în mod expres actele de înstrăinare și grevare a construcțiilor și terenurilor; în mod implicit, anumite acte de dispoziție juridică în materie mobilă; actele cu titlu gratuit care necesită consimțământul ambilor soți; actele de conservare care pot fi îndeplinite numai de către unul din soți fără a se recurge la ideea de mandat întrucât ele profită comunității; actele exceptate de la mandat prin voința soților.

Exercitarea mandatului reciproc de reprezentare dintre soți este conformă cu legea cât timp fiecare dintre soți îl reprezintă pe celălalt în limitele mandatului.

În cazul depășirii mandatului de către unul dintre soți în detrimentul celuilalt soț el va răspunde pe cale civilă, pentru daunele astfel cauzate, sau pe cale penală, când sunt întrunite elementele infracțiunii de abuz de încredere.

În ipoteza despărțirii în fapt a soților:

- în doctrina juridică s-a apreciat că mandatul se aplică, întrucât se aplică și prezumția comunității de bunuri;

- în practica judiciară, pare a fi generalizată ideea neaplicării mandatului pe timpul despărțirii în fapt a soților, presupunându-se că atunci când soții au ajuns la conflict și deci la o despărțire în fapt e greu de admis că cei doi soți și-ar acorda împuterniciri largi unul altuia de a-și administra bunurile.

Mandatul soților este numai prezumat de lege, soții pot prin voința lor să-i restrângă aplicarea, însă nu și s-o înlăture complet. Restrângere a mandatului trebuie însă să fie specială, cu individualizarea bunurilor și a actelor la care se referă, altfel, dacă s-ar încerca o înlăturare totală

ar echivala cu o modificare a regimului comunității matrimoniale, care este imperativ și încălcarea lui ar atrage nulitatea actului.

DATORIILE SOȚILOR ȘI URMĂRIREA BUNURILOR LOR

Comunitatea matrimonială de bunuri cuprinde nu numai bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei ci și datoriile sau obligațiile asumate de ei în acest timp față de alte persoane.

Datoriile proprii constituie regula și datoriile comune – excepția art.32 C.fam., care enumeră limitativ categoriile de obligații comune ale soților

Categoriile legale de datorii comune. Diferitele categorii de datorii comune sunt cele enumerate limitativ de art.32 C.fam., care dispune: „Soții răspund cu bunurile comune pentru:

- a) cheltuielile făcute cu administrarea oricăruia dintre bunurile lor comune;
- b) obligațiile ce au contractat împreună;
- c) obligațiile contractate de fiecare dintre soți pentru împlinirea nevoilor obișnuite ale căsătoriei;
- d) obligația de a repara prejudiciul cauzat prin însușirea ilicită a unor bunuri proprietate publică.

Regimul juridic al obligațiilor comune se poate sintetiza în două mari reguli aceste reguli sunt:

- a) Numai creditorii comuni pot urmări bunurile comune cât timp ele își păstrează această calitate.
- b) Dacă bunurile comune nu sunt suficiente pentru a acoperi integral creanța, atunci creditorii comuni pot urmări și bunurile personale ale soților

ÎMPĂRȚIREA BUNURILOR COMUNE ÎN TIMPUL CĂSĂTORIEI

La desfacerea căsătoriei bunurile comune se împart între soți, potrivit învoielii acestora. Dacă soții nu se învoiesc asupra împărțirii bunurilor comune, va hotărî instanța judecătorească.

Pentru motive temeinice, bunurile comune, în întregime sau numai o parte din ele, se pot împărți prin hotărâre judecătorească și în timpul căsătoriei. Bunurile astfel împărțite devin bunuri proprii. Bunurile neîmpărțite, precum și cele ce se vor dobândi ulterior, sunt bunuri comune

Caracterul de excepție al împărțirii bunurilor comune în timpul căsătoriei rezultă din faptul că împărțirea, pe de o parte, poate avea loc numai în cazurile anume prevăzute de lege și anume:

1. la cererea oricăruia din soți sprijinită pe motive temeinice și

2. la cererea creditorilor personali ai soților dacă aceștia n-au fost îndestulați din bunurile proprii ale soțului debitor.

Împărțeala bunurilor comune în timpul căsătoriei se poate face numai pe cale judecătorească.

Împărțirea bunurilor comune la încetarea căsătoriei. Împărțire este obișnuită și necesară pentru aplicarea regulilor de drept succesoral.

Modalitățile împărțelii. Posibilitățile de împărțire a bunurilor comune ale soților pot fi: trecerea de la proprietatea comună în devălmășie și de la alte drepturi patrimoniale devălmășe la proprietatea exclusivă sau alte drepturi patrimoniale exclusive ale fiecărui soț asupra bunurilor din comunitate, ori trecerea la proprietatea comună pe cote-părți sau alte drepturi patrimoniale comune pe cote-părți.

De regulă, dacă este posibil, împărțeala se face în natură prin atribuirea de bunuri și, numai în subsidiar prin vânzarea bunurilor ori atribuirea unuia din soți, cu acordarea echivalentului în bani sau în alte bunuri celui alt soț.

Ca efect al împărțelii, partea din bunurile comune care revine fiecărui soț devine proprie.

Caracterul declarativ al împărțelii, specific oricărei împărțeli potrivit art. 786 C.civ., se aplică și împărțelii bunurilor comune ale soților, în sensul că împărțelala retroactivează până la data desfacerii sau încetării căsătoriei cu toate consecințele ce decurg din acest caracter.

NULITATEA SAU DESFIINȚAREA CĂSĂTORIEI NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Prin nulitatea sau desființarea căsătoriei înțelegem sancțiunea care intervine ca urmare a nerespectării unor dispoziții legale privitoare la încheierea căsătoriei.

Nulitățile sunt de două feluri: *nulități absolute* și *nulități relative*. În ceea ce privește distincția dintre ele există însă unele deosebiri față de dreptul comun. Astfel, în unele cazuri de nulitate absolută a căsătoriei, această nulitate poate fi confirmată, în interesul menținerii căsătoriei.

În dreptul familiei, în afară de viciile de consimțământ: eroare, dol și violență, care sunt cazuri de nulitate relativă, toate celelalte cazuri de nulitate a căsătoriei, atât exprese, cât și virtuale, sunt nulități absolute.

CAZURI DE NULITATE ABSOLUTĂ

Nulități absolute. Sunt considerate cazuri de nulitate absolută:

A. Lipsa de diferențiere sexuală (

B. Impubertatea. De la această regulă există două excepții:

a) dispensa prealabilă de vârstă

b) excepția cazurilor de înlăturare a prezumției de impubertate:

1. când soțul impuber împlinește vârsta matrimonială înaintea constatării nulității;

2. dacă soția a dat naștere unui copil;

3. dacă soția a rămas însărcinată înaintea constatării nulității.

C. Lipsa totală de consimțământ.

D. Bigamia.

E. Incestul

F. Rudenia în linie dreaptă rezultată din înfiere

G. Starea de alienație sau debilitate

H. Lipsa de discernământ.

I. Lipsa de solemnitate la încheierea căsătoriei.

J. Incompetența delegatului de stare civilă 1

K. O cauză de nulitate absolută a căsătoriei a fost anterior Revoluției și încheierea unei căsătorii între un cetățean român și un străin fără autorizația președintelui României.

L. Căsătoria fictivă. Se numește căsătorie fictivă sau simulată căsătoria încheiată în alte scopuri decât cele prevăzute de Codul familiei, adică fără a se urmări întemeierea unei familii cu toate consecințele ce le implică întemeierea de familie, care constituie cauza necesară și determinantă a oricărei căsătorii.

CAZURI DE NULITATE RELATIVĂ

Căsătoria poate fi anulată la cererea soțului al cărui consimțământ a fost viciat prin eroare cu privire la identitatea fizică a celuilalt soț, prin violență sau prin violență.

Eroarea Codul familiei, prin art.21 restrânge sfera de aplicare a acestui viciu de consimțământ numai la eroarea asupra identității fizice a celuilalt soț.

Dolul. Folosirea de mijloace viclene pentru a determina o persoană să încheie căsătoria constituie un motiv de anulare a căsătoriei, indiferent dacă dolul este subiectiv sau obiectiv, comisiv sau omisiv, provocând eroarea care a determinat consimțământul la căsătorie.

Violența. În privința violenței, în practica judiciară aceasta a fost admisă ca viciu de consimțământ în mod cu totul izolat; numai în forma constrângerii la căsătorie, exercitată de către părinții viitorilor soți. Violența trebuie apreciată subiectiv și obiectiv, dacă a putut fi determinantă la căsătorie în raport de starea soțului victimă.

REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚILOR

Regulile care caracterizează regimul juridic al nulităților căsătoriei vizează, la fel ca în dreptul comun, persoanele care pot invoca nevalabilitatea căsătoriei, imprescriptibilitatea sau prescriptibilitatea acțiunilor în nulitate sau anulare, posibilitățile de confirmare a căsătoriei nevalabile.

Regimul juridic al nulităților căsătoriei prezintă și unele reguli speciale.

Persoanele care pot invoca nulitatea căsătoriei. Nulitatea absolută a căsătoriei poate fi invocată de către orice persoană interesată, adică de oricare dintre soți, terți care justifică un interes, procuror, din oficiu sau de către instanță.

Nulitatea relativă poate fi invocată, fiind o nulitate de protecție, numai de către soțul al cărui consimțământ la căsătorie a fost viciat.

Imprescriptibilitatea acțiunii în nulitate și prescriptibilitatea acțiunii în anulare a căsătoriei. Acțiunea în nulitatea căsătoriei este imprescriptibilă, ca orice acțiune în nulitate din dreptul comun, iar acțiunea în anularea căsătoriei este prescriptibilă, într-un termen special de 6 luni, prevăzut prin art.21 alin.1 C.fam. ca începând să curgă de la data încetării violenței ori a descoperirii erorii sau a vicleniei.

EFECTELE NULITĂȚILOR

În ce privește efectele nulităților căsătoriei, nu există nici o deosebire față de dreptul comun.

Spre deosebire totuși de aceasta, regula desființării retroactive a căsătoriei comportă o derogare importantă, și anume: efectele desființării căsătoriei nule sau anulate nu se produc asupra copiilor rezultați din căsătorie, precum și o excepție specifică, aceea a căsătoriei putative

Desființarea retroactivă a căsătoriei. Regula din dreptul comun privind desființarea actelor nule pentru trecut și pentru viitor se aplică și în privința căsătoriei declarată nulă sau anulată.

Asadar: căsătoria este considerată că n-a existat niciodată; soții n-au avut această calitate juridică de soți, ci numai de concubini; toate efectele juridice produse sunt șterse retroactiv; în viitor nu vor mai putea fi produse aceste efecte nici chiar aparent.

Ca urmare: foștii soți aparenti vor reveni la numele avute anterior căsătoriei; vor dispărea dintre ei toate efectele personale și patrimoniale; bunurile comune vor deveni proprietate pe

cote-părți; donațiile făcute în vederea căsătoriei vor deveni caduce pentru neîndeplinirea condiției suspensive de care depindea existența lor; ș.a.m.d.

Declararea nulității căsătoriei nu are nici o urmare în privința copiilor care își păstrează situația de copii din căsătorie legiuitorul a încercat să atenueze, pe cât a fost posibil, efectele negative ce rezultă pentru copii din desființarea căsătoriei părinților.

Excepție. Pe lângă derogarea în ce-i privește pe copiii rezultați dintr-o căsătorie nevalabilă, Codul familiei instituie și o excepție de la efectul retroactiv al nulității căsătoriei prin menținerea pentru trecut a efectelor produse de căsătoria nulă sau anulată în folosul soțului sau al soților de bună-credință la încheierea căsătoriei, excepție cunoscută sub numele de căsătorie putativă.

CĂSĂTORIA PUTATIVĂ

Termenul putativ/putativă vine de la cuvântul *putare*. Se numește putativă căsătoria nulă sau anulată căreia legea îi păstrează valabile efectele produse până la data când hotărârea judecătorească rămâne definitivă, pentru soțul sau soții de bună-credință la încheierea căsătoriei. Căsătoriile putative sunt destul de rare, importanța consacării legislative a instituției căsătoriei putative rezidă în ocrotirea unui principiu de bază, anume acela al bunei-credințe, în temeiul căruia soții dintr-o căsătorie desființată, se bucură de efectele căsătoriei la fel ca cei dintr-o căsătorie desfăcută prin divorț.

Condițiile căsătoriei putative. Pentru a fi putativă căsătoria nevalabilă trebuie să aibă aparența juridică de căsătorie și trebuie ca cel puțin unul dintre soți să fi fost de bună-credință la încheierea căsătoriei.

Efectele căsătoriei putative. soțul care a fost de bună-credință la încheierea căsătoriei, declarată nulă sau anulată, păstrează, până la data când hotărârea instanței judecătorești rămâne definitivă, situația unui soț dintr-o căsătorie valabilă”, iar potrivit art.24 alin.1, care concretizează principiul enunțat în art.23, „cererea de întreținere a soțului de bună-credință și raporturile patrimoniale dintre bărbat și femeie, sunt supuse, prin asemănare, dispozițiilor privitoare la divorț”.

ÎNCETAREA CASĂTORIEI

Distincția între încetarea și desfacerea casatoriei. Potrivit art.37 din C.fam., „Căsătoria încetează prin moartea unuia dintre soți sau prin declararea judecătorească a morții unuia dintre ei. Căsătoria se poate desface prin divorț”.

În conformitate cu art.22 C.fam., „În cazul în care soțul unei persoane declarate moartă s-a recăsătorit și, după aceasta, hotărârea declarativă de moarte este anulată, căsătoria cea nouă rămâne valabilă. Prima căsătorie este desfăcută pe data încheierii noii căsătorii.”

Din comparația celor două texte reiese că între încetarea și desfacerea căsătoriei există deosebiri.

Cazurile de încetare a căsătoriei prin moarte ori prin declararea judecătorească a morții sau de recăsătorire a soțului celui ce fusese declarat mort constituie de fapt niște cazuri naturale, obiective, prin care căsătoria ia sfârșit, pe când divorțul este o desfacere a căsătoriei, nu de drept, ci pe cale judecătorească.

Spre deosebire de desființarea casătoriei nule sau anulate, când efectele desființării se produc atât pentru trecut, cât și pentru viitor cu excepțiile arătate, atât în cazul încetării căsătoriei, cât și al desfacerii ei prin divorț, efectele se produc numai pentru viitor.

MOARTEA UNUIA DINTRE SOȚI

Actul căsătoriei este un act intuitu personae, moartea unuia dintre soți face ca acest act să înceteze a mai produce efecte.

Efectele juridice ale încetării căsătoriei. Deși căsătoria încetează pentru viitor, totuși unele efecte ale acesteia se mențin și după această dată. Astfel:

a) Soțul supraviețuitor care prin căsătoria care a încetat luase numele celuilalt soț îl menține și după încetarea casătoriei;

b) Soțul supraviețuitor care nu a împlinit vârsta de 18 ani până la moartea celuilalt soț își menține capacitatea de exercițiu dobândită prin căsătorie;

c) Soțul supraviețuitor dobândește asupra bunurilor din comunitate un drept de proprietate pe cote-părți, iar restul din aceste bunuri intră în masa succesorală la care sunt chemați moștenitorii, printre care și el ca soț supraviețuitor, în baza Legii nr.319/1949. Dreptul lui de moștenire se naște la moartea celuilalt soț.

DECLARAREA JUDECĂTOREASCĂ A MORȚII UNUIA DINTRE SOȚI

Declaraarea judecătorească a morții unuia dintre soți Această declaraare produce aceleași efecte ca și moartea fizică constatată. Data morții este aceea pe care o stabilește hotărârea judecătorească declarativă de moarte.

DESFACEREA CĂSĂTORIEI

Este reglementat de Codul familiei prin art.37 alin.2, care așa cum a fost modificat prin art.8 pct.1 din Legea nr.59/1993 prevede: „Căsătoria se poate desface prin divorț”.

Instanța judecătorească poate desface căsătoria prin divorț atunci când, datorită unor motive temeinice, raporturile dintre soți sunt grav vătămăte și continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.

Divorțul poate fi pronunțat și numai pe baza acordului ambilor soți dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- a) până la data cererii de divorț a trecut cel puțin un an de la încheierea căsătoriei;
- b) nu există copii rezultați din căsătorie.

Oricare dintre soți poate cere divorțul atunci când starea sănătății sale face imposibilă continuarea căsătoriei.

MOTIVELE DE DIVORȚ

Art.38 prevede că „Instanța judecătorească poate desface căsătoria prin divorț atunci când, datorită unor motive temeinice raporturile dintre soți sunt grav vătămăte și continuarea căsătoriei nu este posibilă”

Temeinicia motivelor de divorț se apreciază, de la caz la caz, de către instanța de judecată. Legea consideră ca temeinice două motive:

1. acordul părților fără copii minori, la cel puțin un an după încheierea căsătoriei
2. starea de sănătate a unuia din soți pentru care continuarea căsătoriei nu mai este posibilă.

Pentru a se putea pronunța divorțul, exceptând acordul părților trebuie să îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) existența unor motive temeinice;
- b) acestea să fi vătămăte grav relațiile dintre soți;
- c) continuarea căsătoriei să nu mai fie posibilă.

Practica judiciară și-a adus un aport contributiv în judecarea proceselor de divorț apreciind ca fiind motive temeinice anumite situații între soți, contribuții pe care instanțele de judecată

le-au putut lua în considerare, cu titlu consultativ dar nu ca izvor de drept. Astfel au fost considerate motive temeinice de divorț:

- - refuzul nejustificat al unuia dintre soți de a locui împreună cu celălalt sau părăsirea nejustificată a domiciliului conjugal;
- - infidelitatea unuia dintre soți sub forma adulterului;
- - agresivitatea unuia dintre soți care pune în pericol sănătatea și viața celuilalt soț;
- - existența unor nepotriviri de ordin fiziologic care afectează grav raporturile conjugale;
- - existența unor boli grave a unuia dintre soți care îl pune pe celălalt soț în imposibilitate de a coabita cu soțul pârât;
- - rele purtări de ordin moral, în familie și societate, care nu pot fi suportate de soțul reclamant.

Stabilirea culpei unuia dintre soți sau a ambilor prezintă interes în ceea ce privește unele efecte ale divorțului cu privire la:

- Pensia de întreținere.
- Întreținerea copiilor minori.
- Beneficiul contractului de închiriere privitor la locuința comună.
- Revocarea liberalităților.
- Efecte de ordin moral, educativ.

PROCEDURA DIVORȚULUI

Procedura divorțului este reglementată de Codul de procedură civilă prin art.607-619 modificate succesiv.

Acțiunea de divorț aparține numai soților. Această regulă conferă un caracter strict personal acțiunii de divorț. Din acest caracter decurg unele consecințe:

- creditorii personali nu pot interveni prin intermediul acțiunii oblice și nici nu pot continua acțiunea începută de autorul ei;

- moștenitorii unuia dintre soți, deși ar putea avea unele interese, nu pot continua nici ei acțiunea pornită de antecesorul lor, întrucât căsătoria încetează prin moartea acestuia;

- procurorul nu poate introduce acțiunea de divorț, dar el poate interveni într-un proces de divorț, în orice fază a acestuia în cazurile când din căsătorie au rezultat copii minori. În aceste situații, instanța va asculta autoritatea tutelară și minorii care au împlinit vârsta de 10 ani.

Instanța competentă. Normele care determină competența teritorială în materie de divorț sunt imperative.

Acțiunea de divorț este de competența instanței judecătorești în circumscripția căreia se află ultimul domiciliu comun al soților. Schimbarea domiciliului comun al soților, ulterior acțiunii de divorț, nu atrage schimbarea competenței instanței investite.

Dacă soții nu au avut domiciliu comun sau dacă nici unul dintre soți nu mai locuiește în circumscripția instanței ultimului domiciliu comun, instanța competentă este aceea de la domiciliul soțului pârât.

În cazul în care pârâtul nu are domiciliu în țară sau nu are domiciliu cunoscut, va fi competentă a judeca divorțul instanța în a cărei rază teritorială își are domiciliul reclamantului.

Cererea reconvențională. Potrivit art.608 C.pr.civ. „Soțul părăsit poate să facă - și el - cerere de despărțenie, cel mai târziu până la prima zi de înfățișare, în ședință publică, pentru faptele petrecute înainte de această dată. Pentru faptele petrecute după această dată, pârâtul va putea face cerere până la începerea dezbaterilor asupra fondului, în cererea reclamantului.

Cererea pârâtului se va face la aceeași instanță și se va judeca împreună cu cererea reclamantului.

Nerespectarea termenului privind introducerea cererii reconvenționale atrage sancțiunea decăderii, soțul pârât nemaiputând cere divorțul pentru motivele proprii avute până atunci.

Cererea de divorț. va cuprinde, pe lângă mențiunile prevăzute de lege pentru orice cerere de chemare în judecată, numele copiilor minori născuți din căsătorie sau care se bucură de aceeași situație legală față de amândoi soții, precum și numele copiilor recunoscuți de aceștia.

Dacă nu sunt copii minori se va face mențiune despre aceasta.

La cererea de divorț se vor anexa copii legalizate de pe certificatul de căsătorie și de pe certificatele de naștere ale copiilor minori.

Potrivit art.612 alin.4 C.pr.civ., cererea de divorț împreună cu înscrisurile doveditoare trebuie prezentate personal de către reclamant președintelui judecătoriei. Acesta, primind cererea de divorț, va da reclamantului, în conformitate cu art.613 C.pr.civ., sfaturi de împăcare și, în cazul că acesta stăruie în cererea sa, va fixa termen pentru judecarea cauzei, fără a se mai recurge la termene de gândire ca în reglementarea anterioară.

Procedura divorțului bazat pe acordul soților prevede că, în cazul în care cererea de divorț se întemeiază pe acordul soților „ea va fi semnată de ambii soți”. Înțelegerea soților se poate face și cu privire la modalitățile de soluționare a cererilor accesorii divorțului. Primind cererea de divorț astfel formulată, președintele instanței va verifica existența consimțământului ambilor soți, după care va fixa un termen de judecată după două luni în ședință publică. „La

termenul de judecată, instanța va verifica dacă soții stăruie în desfacerea căsătoriei pe baza acordului lor și, în caz afirmativ, va trece la judecarea cererii, fără a administra probe cu privire la motivele de divorț”.

În ce privește soluționarea cererilor accesorii privind:

- numele pe care soții îl vor purta după divorț;

- pensia de întreținere;

- atribuirea beneficiului locuinței, instanța va putea dispune, atunci când consideră necesar, administrarea probelor prevăzute de lege.

În cazul în care la termenul de judecată fixat pentru divorț (de două luni) se prezintă numai unul dintre soți, instanța neputând verifica stăruința ambilor soți în divorț, acțiunea, fiind lipsită de acord, se respinge neputându-se întemeia pe art.38 alin.2 C.fam și art.613 C.pr.civ.

Măsurile vremelnice în divorțul litigios, instanța poate lua, prin ordonanță președentială, măsuri vremelnice cu privire la:

- încredințarea copiilor minori;
- obligația de întreținere;
- alocația pentru copii și
- folosirea locuinței (art.613 C.pr.civ.).

Dispozițiile legale procedurale prevăd că cererea de divorț se judecă în ședință publică. Instanța însă nu va putea să dispună judecarea în camera de consiliu, dacă va aprecia ca prin aceasta s-ar asigura o mai bună judecare sau administrare a probelor.

Obligativitatea prezenței la proces a reclamantului. Această regulă se deduce din dispozițiile art.616 C.pr.civ., potrivit căruia dacă la termenul de judecată, în primă instanță, reclamantul lipsește nejustificat și se înfățișează numai pârâtul, cererea va fi respinsă ca nesusținută

Dacă pentru reclamant termenele de judecată sunt date în cunoștință, pârâtul trebuie să fie citat.

În cazul în care procedura de citare a pârâtului a fost îndeplinită prin afișare, iar acesta nu s-a prezentat la primul termen de judecată, instanța va cere dovezi sau va dispune cercetări pentru a verifica dacă pârâtul își are domiciliul la locul indicat în cerere și, dacă constată că nu domiciliază acolo, va dispune citarea lui la domiciliul său, precum și, dacă este cazul, la locul său de muncă.

Hotărârea de divorț. În cazul în care sunt îndeplinite cerințele art.38 C.fam., instanța pronunță desfacerea căsătoriei numai dacă motivele temeinice, care fac imposibilă continuarea

căsătoriei, au fost provocate de soțul pârât, nu și atunci când cauza destrămării căsătoriei este imputabilă exclusiv soțului reclamant. În această din urmă situație, acțiunea de divorț se respinge.

Pronunțarea hotărârii. În ce privește problema pronunțării divorțului, din cuprinsul art.617 C.pr.civ. reiese că se pot distinge două situații: prima, în cazul divorțului obișnuit, pe care l-am putea numi divorț litigios, când instanța poate să pronunțe divorțul împotriva ambilor soți, chiar dacă numai unul din ei a făcut cerere, dacă din dovezile administrate reiese vina amândurora, iar a doua situație, în cazul divorțului prin acordul părților, când instanța dispune desfacerea căsătoriei fără a pronunța divorțul din vina unuia sau a ambilor soți.

Reclamantul poate oricând renunța la cererea sa de divorț înaintea instanțelor de fond, fără a depinde de împotrivirea pârâtului. Renunțarea reclamantului nu are însă nici o influență asupra cererii formulate de pârât

Dacă părțile se împacă acțiunea de divorț se stinge, indiferent în ce fază s-ar afla procesul, chiar dacă împăcarea soților intervine în instanța de apel sau de recurs.

Căile de atac. Apelul și recursul. Potrivit legii, termenul de apel precum și cel de recurs este de 30 de zile de la comunicarea hotărârii

La fel ca și la judecata procesului în fond, și la apel sau, după caz, la recurs lipsa sau neprezentarea reclamantului, chiar dacă pârâtul este prezent, atrage respingerea apelului ori recursului, ca nesuștinut.

În cazul în care apelul sau, după caz, recursul este făcut de pârât, neprezentarea acestuia, dacă nu lipsește reclamantul nu va împiedica judecata.

Hotărârea dată în desfacerea căsătoriei prin acordul părților este definitivă și irevocabilă, nu însă și în ce privește judecarea cererilor accesorii dacă asupra acestora nu s-a ajuns la un acord.

Hotărârea dată în materie de divorț nu este, supusă revizuirii.

Căsătoria este desfăcută din ziua când hotărârea prin care s-a pronunțat divorțul a rămas irevocabilă.

Hotărârea dată pe baza acordului părților la divorț este definitivă și irevocabilă în ce privește divorțul.

Dacă în cursul procesului de divorț, chiar și în faza recursului, unul dintre soți a decedat, instanța va închide dosarul, căsătoria încetând prin deces

Comunicarea hotărârii de divorț. Instanța de judecată va comunica din oficiu serviciului de stare civilă hotărârea de divorț rămasă definitivă pentru a se face mențiune despre ea pe marginea actului de căsătorie.

EFACTELE DESFACERII CĂSĂTORIEI

Soții își pierd calitatea de soți pe data rămânerii definitive a hotărârii de divorț. încetează raporturile dintre ei rezultate din căsătorie. Dacă din căsătorie au rezultat copii și aceștia sunt încă minori la data desfacerii căsătoriei, divorțul va produce anumite efecte și față de ei, atât nepatrimoniale cât și patrimoniale.

1. Efectele divorțului cu privire la relațiile personale dintre foștii soți acestea încetează:

- obligația reciprocă de coabitare;
- obligația de fidelitate;
- obligația de sprijin moral.

În ce privește numele foștilor soți, dacă la încheierea căsătoriei, fiecare soț și-a păstrat numele său, atunci la divorț nu mai există nici o problemă, sub acest aspect. Dacă însă, soții au adoptat un nume comun, în condițiile prevăzute de art.27 alin.2 C.fam., regula, potrivit art.40 alin.3 C.fam., este că la desfacerea căsătoriei, „fiecare dintre foștii soți va purta numele ce avea înainte de căsătorie”.

Prin excepție de la această regulă, soții se pot învoi ca soțul care a purtat în timpul căsătoriei numele de familie al celuilalt soț să poarte acest nume și după desfacerea căsătoriei (art.40 alin.1 C.fam.), învoială despre care instanța va lua act prin hotărârea de divorț (art.40 alin.2 C.fam.).

2. Efectele divorțului cu privire la relațiile patrimoniale dintre foștii soți

Între foștii soți după divorț încetează și raporturile patrimoniale care au rezultat din căsătorie, cu excepția acelor care se pot naște între ei pe data desfacerii căsătoriei, în temeiul legii sau pe cale convențională. Astfel, ca efect al divorțului încetează:

- a) Obligația de a suporta cheltuielile căsătoriei;
- b) Obligația reciprocă de sprijin material;
- c) Obligația legală de întreținere dintre soți, cu nașterea însă, uneori, a unei obligații legale de întreținere între foștii soți;
- d) Comunitatea matrimonială de bunuri, prin împărțirea acestora sau prin transformarea ei în comunitate patrimonială de bunuri;
- e) Beneficiul contractului de închiriere a locuinței comune;
- f) Dreptul eventual la succesiune.

3. Efectele divorțului față de copiii minori

Efectele personale față de copiii minori.

a) Încredințarea copiilor minori. instanța de judecată va hotărî „căruia dintre părinți îi vor fi încredințați copiii minori. În acest scop, instanța va asculta părinții și autoritatea tutelară și, ținând

seama de interesele copiilor, pe care de asemenea îi va asculta dacă au împlinit vârsta de 10 ani, va hotărî pentru fiecare dintre copii, dacă va fi încredințat tatălui sau mamei.”

b) Exercițarea ocrotirii părintești privind persoana copilului părintele divorțat, căruia i s-a încredințat copilul, exercită cu privire la acesta drepturile părintești, iar părintele divorțat căruia nu i s-a încredințat copilul, păstrează dreptul de a veghea la creșterea, educarea, învățătura și pregătirea lui profesională.

Efectele patrimoniale ale divorțului față de copiii minor

a) Obligarea părinților la suportarea cheltuielilor de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională. Instanța judecătorească va stabili contribuția fiecărui părinte la cheltuielile de creștere, educare, învățătură și pregătire profesională a copiilor

b) Exercițarea ocrotirii părintești privind bunurile și actele civile patrimoniale ale copilului. Dacă copilul a fost încredințat unuia dintre părinți, atunci „părintele divorțat căruia i s-a încredințat copilul exercită cu privire la acesta drepturile părintești. În situația în care copilul este încredințat unei terțe persoane sau unei instituții de ocrotire, instanța va trebui să decidă care dintre părinți va exercita dreptul de a-i administra bunurile și de a-l reprezenta sau de a-i încuviința actele.

FILIAȚIA DIN ADOPTIE CONSIDERAȚII GENERALE DESPRE ADOPTIE

Noțiunea adopției. Definiția adopției.

Conform noii legislații, adopția este considerată o instituție de drept civil, nemaifiind abordată ca o măsură de protecție specială, așa cum era considerată în legislația anterioară. Cu alte cuvinte, adopția nu se mai adresează automat tuturor copiilor care au nevoie de o măsură de protecție specială, ci doar copiilor pentru care o astfel de operațiune juridică este potrivită nevoilor și situației lor particulare.

Adopția este operațiunea juridică prin care se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legături de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului.

Principiile adopției

Legea 273/2004 enumeră în cuprinsul art. 2 următoarele principii:

- a) principiul interesului superior al copilului
- b) principiul creșterii și educării copilului într-un mediu familial
- c) principiul continuității în educarea copilului ținând seama de originea sa etnică, culturală și lingvistică

- d) principiul informării copilului și luării în considerare a opiniei acestuia în raport cu vârsta și gradul său de maturitate
- e) principiul celerității în îndeplinirea oricăror acte referitoare la procedura adopției.

Adopția se face în interesul superior al copilului

În toate deciziile care îi privesc pe copii, fie ca sunt adoptate de instituții politice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de către organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerație cu prioritate. Adopția trebuie să asigure dezvoltarea armonioasă a copilului și respectarea drepturilor fundamentale ce-i sunt recunoscute. Totodată, se consideră că interesele superioare ale copilului trebuie să fie compatibile cu importanța pe care legea o conferă copilului ca individ, cu opinii și sentimente proprii, având drepturi civile, precum și dreptul la o serie de măsuri speciale de protecție.

Că principiul „interesul superior al copilului” are o importanță primordială rezultă și din prevederile art 8 punctul 1 și 2 din Convenția europeană în materie de adopție care stipulează că: autoritatea competentă nu va legisla nici o adopție dacă nu are convingerea că aceasta se realizează în interesul copilului, respectiv dacă prin adopție nu se asigură copilului un cămin stabil și armonios. În același sens se pronunță și Convenția de la Haga care prevede că autoritățile competente ale statului de origine al copilului, pot încuviința o adopție internațională numai dacă are certitudinea că aceasta corespunde „interesului superior al copilului”.

Principiul creșterii și educării copilului într-un mediu familial

Numeroase acte normative interne și internaționale califică familia drept elementul natural și fundamental al societății. Mediul familial este pe deplin explicitat de Legea nr. 272/2004, privind protecția și promovarea drepturilor copilului, fiind circumscis câtorva reguli principale:

- copilul are dreptul să crească alături de părinții săi
- părinții au obligația să asigure copilului orientarea și sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor sale
- ambii părinți sunt responsabili pentru creșterea copiilor lor;
- exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești trebuie să aibă în vedere interesul superior al copilului și să asigure bunăstarea materială și spirituală a copilului, în special prin îngrijirea acestuia, prin menținerea relațiilor personale cu el, prin asigurarea creșterii, educării și întreținerii sale, precum și prin reprezentarea sa legală și administrarea patrimoniului său.

Principiul continuității în educarea copilului, ținându-se seama de originea sa etnică, culturală și lingvistică

Principiu de bază, este eficientizat în cuprinsul legii prin norme juridice corespunzătoare, din care amintim:

- capacitatea de adaptare fizică și psihică a copilului la noul mediu familial va fi analizată în raport cu condițiile de natura socio-profesională, economică, culturală, de limbă, de religie și cu oricare alte asemenea elemente caracteristice locului în care trăiește copilul.

În cazul în care copilul a fost adoptat de o familie în care se vorbește altă limbă, chiar dacă aceștia își au domiciliul tot pe teritoriul țării noastre, părinții adoptivi nu trebuie să interzică copilului de a vorbi limba sa maternă sau de a manifesta interes pentru cultura și obiceiurile etniei sale ci dimpotrivă să sprijine copilul ca paralel cu dobândirea culturii și obiceiurilor lor, să păstreze interes și pentru cultura mediului din care provine.

Principiul informării copilului și luării în considerare a opiniei acestuia în raport cu vârsta și gradul său de maturitate

Parte integrantă a dezvoltării armonioase a copilului informarea la timp și în mod corespunzător a acestuia cu tot ce se întâmplă în localitatea sa – la nivelul puterii sale de înțelegere – în țara și străinătate în limbajul cel mai potrivit vârstei pe care o are, reprezintă una din căile principale de luare în considerare a opiniei sale. Informarea trebuie făcută în mod competent, detaliind aspectele cele mai diverse, astfel încât copilul să perceapă în mod corect mutațiile cantitative și calitative ale fenomenului social contemporan. Desigur, aceasta presupune ca cel care face informarea să fie la rândul său bine informat, să interpreteze corect informația și să o transmită copiilor săi și/sau copilului adoptat în mod corespunzător.

Orice eroare sau denaturare a realității poate avea efecte negative asupra dezvoltării armonioase a copilului. Artă de a ști să transmiți informații la nivelul puterii de înțelegere a copilului trebuie să constituie una din preocupările de bază ale părintelui familiei sau persoanei adoptatoare.

Acest principiu denotă, printre altele, preponderența elementelor de natură civilă ale actului juridic al adopției. De fapt, potrivit art. 24 din Legea 272/2004, ascultarea copilului ce a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie în toate procedurile judiciare sau administrative care îl privesc, iar dreptul de a fi ascultat conferă acestuia posibilitatea de a cere și de a primi orice informație pertinentă și de a fi informat asupra consecințelor pe care le poate avea opinia sa, dacă este respectată.

Principiul celerității la îndeplinirea oricăror acte referitoare la procedura adopției

Acest ultim principiu este determinat pe de o parte, tocmai în existența unui copil lipsit de ocrotire părintească sau care primește ocrotire necorespunzătoare și, pe de altă parte, de nevoia

reluării grabnice a procesului de îngrijire, întreținere și educare a copilului în condiții care să asigure dezvoltarea sa normală sub aspect fizic, mental, spiritual, moral și social.

Felurile adopției.

Codul Familiei reglementa două feluri de adopții:

- adopția cu efecte restrânse (art. 67 – 78, abrogată), caracterizată prin faptul că legăturile de rudenie dintre adoptat și descendenții săi, pe de o parte, și părinții firești și rudele acestora, pe de altă parte, se mențineau. Între adoptat și descendenții săi, pe de o parte, și adoptator, pe de altă parte, se stabileau raporturi de rudenie asemănătoare aceloră dintre părinți și copii;

- adopția cu efecte depline (art. 79, abrogată) se caracteriza prin faptul că legăturile de rudenie dintre adoptat și descendenții săi, pe de o parte, și părinții firești precum și rudele acestora, pe de altă parte, încetau. Între adoptat și descendenții săi, pe de o parte, și adoptatori și rudele acestora, pe de altă parte, se stabileau legături de rudenie.

Ordonanța nr. 25/1997 reglementa un singur fel de adopție, corespunzătoare înfierii cu efecte depline reglementată anterior de *Codul Familiei*.

Scopul adopției.

În mod tradițional, copilul este considerat dependent de familie. Această familie, este cadrul ideal care asigură copilului dragoste, îndrumare, suficient spațiu pentru a fi ascultat și respectat.

Așadar, scopul final al adopției este asigurarea ocrotirii părintești a copilului lipsit sau separat de familia lui firească și asigurarea unui climat de familie, corespunzător creșterii și educării sale.

Reglementare legală internă.

În România, adopția este reglementată de următoarele acte normative:

- Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției;
- Hotărârea de Guvern nr. 1435/2004 privind adoptarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 273/2004, privind regimul juridic al adopției
- Legea nr. 274/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Oficiului Român pentru Adopții
- Ordinul nr. 45/2004 al secretarului de stat al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție, pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind procedura adopției interne;
- Hotărârea de Guvern nr. 1442/2004 privind serviciile și activitățile ce pot fi desfășurate de către organisme private române și cadrul procedurii adopției interne;

Noua legislație în domeniul adopției pornește de la rolul decisiv pe care îl are familia în dezvoltarea armonioasă a personalității copilului. Această legislație se înscrie în cadrul stabilit atât prin Legea privind protecția și promovarea drepturilor copilului (Legea nr. 272/2004), cât și prin prevederile convențiilor internaționale ratificate de România.

Sensul juridic al unor termeni folosiți în lege

Pentru a elimina orice dubii și interpretări care ar putea conduce la obstrucționarea îndeplinirii actului adopției Legea 273/2004 la art. 3 definește în mod limpede și clar înțelesul termenilor și expresiilor folosite în contextul legii astfel:

- -prin „adoptat” se înțelege persoana care a fost sau urmează să fie adoptată în condițiile legii;
- -prin „adoptator” se desemnează persoana care a adoptat sau dorește să adopte;
- -„adopția internă” este definită ca fiind adopția în care atât adoptatorul sau familia adoptatoare , cât și adoptatul au domiciliu în România;
- -„adopția internațională” este adopția care în condițiile legii nu este adopție internă,
- -„atestat” este definit „ documentul care face dovada capacității de a adopta, rezultate din îndeplinirea garanțiilor morale și condițiilor materiale necesare dezvoltării depline și armonioase a personalității copilului;
- -Convenția de la Haga este actul juridic cu valoare internațională denumit „Convenție asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale” încheiate la Haga la 29 mai 1993 și ratificată de România prin legea nr 84/1994, publicată în M.O. al României partea I nr 298 din 21 octombrie 1994;
- -prin „copil” se definește persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani, sau nu a dobândit capacitatea deplină de exercițiu în condițiile legii;
- -„familia adoptatoare” soțul și soția care au adoptat sau doresc să adopte în condițiile prezentei legi;
- -„familia” compusă din părinții și copiii aflați în întreținerea acestora;
- -„familia extinsă” este familia compusă din părinți, copil și rudele firești ale acestuia, până la gradul IV inclusiv;
- -„familia substitutivă” persoanele, altele decât cele care aparțin familiei extinse care în condițiile legii asigură creșterea și îngrijirea copilului;
- -„părinte firesc” persoana față de care copilul are stabilită filiație firească, în condițiile legii.

2.2 Clasificarea cerințelor legale ale adopției.

Pentru încheierea adopției, sunt necesare a fi îndeplinite anumite cerințe, clasificate astfel:

- a) – condițiile de fond;
- b) – lipsa impedimentelor la adopție;
- c) – condițiile de formă.

Condițiile de fond ale adopției.

Încuviințarea adopției este supusă unor exigențe dictate de finalitatea instituției, anume, asigurarea protecției alternative a copilului. Dacă, ce puțin teoretic, oricine poate deveni părinte firesc, nu orice persoană poate aspira la statutul de părinte adoptiv, ci doar aceia ce îndeplinesc cerințe anume stabilite de lege.

Condițiile de fond sunt cerințe ale legii prevăzute sub sancțiunea nulității absolute, ce urmează a fi îndeplinite după caz de către adoptat sau adoptator ori de către ambii, indiferent că sunt formulate pozitiv sau negativ în textele legale. Condițiile de fond reprezintă stări de drept în raport cu care trebuie să se conformeze persoanele prevăzute de lege pentru ca adopția să fie valabil încuviințată.

Neîndoielnic, una din condițiile prealabile și esențiale este ca adoptatul să fie lipsit în tot sau în parte de ocrotirea părinților săi sau, în vederea protejării intereselor sale să nu poată fi lăsat în grja acestora. Este exclusă astfel adopția copilului în impoteza în care acesta beneficiază de ocrotire părintească corespunzătoare.

A. Consimțământul la adopție: Încheierea adopției necesită în primul rând, manifestarea de voință a anumitor persoane:

a.)- Părinții firești sau, după caz, tutorele copilului al cărui părinți sunt decedați, necunoscuți, declarați morți sau dispăruți, ori puși sub interdicție în condițiile legii. Ambii părinți firești ai celui ce urmează a fi adoptat, trebuie să consimtă la adopție chiar dacă sunt divorțați. Nu este valabil consimțământul dat în considerarea promisiunii sau efectuarea unei contraprestații, indiferent de natura acesteia, fie ea anterioară sau ulterioară.

b.)- Părintele sau părinții decăzuți din drepturile părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, păstrează dreptul de a consimți la adopția copilului. Acest consimțământ nu este necesar dacă părinții sunt decedați, necunoscuți, declarați în condițiile legii morți sau dispăruți sau dacă sunt în imposibilitate de a-și manifesta voința.

O noutate adusă de Legea 273/2004 constă în faptul că, dacă părinții firești ai copilului, după caz tutorele, refuză în mod abuziv a-și da consimțământul și instanța apreciază că adopția este în interesul superior al copilului, aceasta din urmă, în mod excepțional, ținând seama și de opinia copilului dacă acesta a împlinit 10 ani, poate trece peste refuzul părinților încuviințând

adopția, cu motivația expresă a hotărârii în această privință.

Consimțământul la adopție trebuie exprimat liber, necondiționat, în faza deschiderii procedurii adopției în fața instanței judecătorești.

Când adopția se cere de soțul părintelui firesc, consimțământul acestuia se dă în formă autentică la notariat.

c.)- Consimțământul părinților firești poate fi dat numai după trecerea unui termen de 60 de zile de la data nașterii copilului înscrisă pe certificatul de naștere și se poate revoca în termen de 30 de zile de la data înscrisului prin care a fost exprimat, după care devine irevocabil.

Consimțământul la adopție al adoptatorului sau al familiei adoptatoare se dă în fața instanței judecătorești, odată cu soluționarea cererii de încuviințare a adopției.

d.)- Consimțământul copilului care a împlinit vârsta de 10 ani

Dacă în cazul copilului care nu a împlinit vârsta de 10 ani ca adopția să fi înfăptuită era suficient consimțământul părinților firești sau după caz a tutorelui, când copilul a împlinit vârsta de 10 ani adopția nu mai poate avea loc decât cu consimțământul său, dat în fața instanței de judecată. Această prevedere a fost statuată în lege pe considerentul că la vârsta de 10 ani împliniți deși copilul nu are capacitate de exercițiu iar actul său de voință nu are valoare juridică el are totuși puterea de discernământ în a hotărâ dacă să fie sau nu de acord cu adopția.

e.)- Consimțământul adoptatorului sau familiei adoptatoare. Literatura juridică de specialitate a consemnat că potrivit legislației în vigoare, adopția se poate realiza de către o persoană necăsătorită care a împlinit vârsta de 18 ani, o persoană căsătorită cu sau fără copii sau de către ambii soți fie simultan fie succesiv. Consimțământul adoptatorului sau al familiei adoptatoare se dă în fața instanței judecătorești, odată cu soluționarea cererii de încuviințare a adopției. Consimțământul trebuie să emane de la o persoană care are capacitatea deplină de exercițiu și să nu fie viciat. Drept urmare, în vederea adopției nu pot exprima un consimțământ valabil minorul necăsătorit și persoana pusă sub interdicție.

B. Capacitatea deplină de exercițiu:

Pentru a defini noțiunea de capacitate de exercițiu cât mai riguros trebuie avut în vedere încheierea actelor juridice civile care privesc nu numai exercitarea de drepturi civile subiective și executarea de obligații civile.

În concluzie conceptul de capacitate de exercițiu al persoanei fizice poate fi definit ca fiind acea parte a capacității de drepturi civile a omului care constă în aptitudinea de a dobândi și exercita drepturi civile subiective și de a-și asuma și exercita obligații civile prin încheierea de acte juridice civile.

Se consideră că au capacitate deplină de exercițiu conform Legii 273/2004 numai

persoanele care au împlinit vârsta de 18 ani. Această prevedere are o importanță deosebită întrucât, numai îndeplinind această condiție se poate asigura îndeplinirea celorlalte condiții de fond privind adopția. Că ea are o importanță deosebită în procesul adopției rezultă din faptul că a fost menționată și în art. 8 alin. 2 din Decretul 31/1954 care a statuat că: o persoană devine majoră și dobândește capacitate deplină de exercițiu la împlinirea vârstei de 18 ani.

Din punct de vedere al sexului, referitor la persoana care dorește să dobândească statutul de adoptator, legislația în vigoare nu prevede nici o restricție dar “instanța ar trebui să analizeze cu seriozitate motivele care inspiră o asemenea adopție” pentru că sunt țări precum Anglia unde adopția între persoane de sex diferit, după cum chiar adopția între persoane de același sex este considerată destul de riscantă și privită cu circumspecție – de exemplu adopția unui copil de către un bărbat necăsătorit.

Necesitatea existenței capacității depline de exercițiu rezultă și din precizarea potrivit căreia, în cazul în care are loc desfacerea adopției iar părinții firești redobândesc calitatea de părinte, pentru a-și putea îndeplini drepturile și îndatoririle privind creșterea și educația acestuia, trebuie să aibă capacitatea deplină de exercițiu.

Din punctul de vedere al legiuitorului, este suficientă capacitatea de exercițiu a adoptatorului. Prezența lui în una dintre situațiile speciale de incapacitate – cel decăzut din drepturile părintești, cel declarat incapabil de a fi tutore, cel căruia i s-a retras exercițiul unor drepturi politice sau civile (în temeiul legii sau prin hotărâre judecătorească), cel cu rele purtări – poate deveni părinte adoptiv, preluând astfel sarcina ocrotirii copilului, cu drepturile și îndatoririle ce decurg din aceasta.

Astfel, persoana cu capacitate deplină de exercițiu poate adopta fără deosebire de sex, naționalitate, rasă sau religie, căsătorită sau necăsătorită fiind. Vârsta maximă a adoptatului este nelimitată și nu poate conduce la refuzul încuviințării adopției decât în condiții excepționale, când scopul adopției nu se poate realiza.

C. Diferența de vârstă dintre adoptat și adoptator să fie de cel puțin 18 ani:

Această condiție se justifică prin faptul că între adoptat și adoptator ar trebui să existe o diferență de vârstă care există de obicei între părintele firesc și copilul său.

Pentru motive temeinice, poate fi încuviințată adopția chiar dacă diferența de vârstă este mai mică de 18 ani, dar în nicio situație mai mică de 15 ani.

Stabilirea diferenței minime de vârstă între adoptat și adoptator este o inovație legislativă binevenită; în reglementarea legislativă anterioară nu exista o indicație în acest sens, dar era subînțeleasă existența unei diferențe de vârstă rezonabile, care să nu îndepărteze adopția de scopul său declarat.

D. Cel care urmează să fie adoptat să nu fi dobândit capacitatea deplină de exercițiu:

De regulă, aceasta se dobândește la împlinirea vârstei de 18 ani, când persoana devine majoră. De la această regulă există însă o excepție, în sensul că persoana care a dobândit capacitatea deplină de exercițiu poate fi adoptată numai de către persoana sau familia care a crescut-o.

„Creșterea în timpul minorității de către cel ce vrea să adopte trebuie să fie pe o durată de timp suficient de lungă și cu caracter de continuitate, care să excludă ideea unei îngrijiri ocazionale”

Art. 9. din Legea 273/2004, prevede: 1) Pot adopta numai persoanele care au capacitate deplină de exercițiu și care sunt cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât cel pe care doresc să îl adopte. 2) Pentru motive temeinice, instanța judecătorească poate încuviința adopția chiar dacă diferența de vârstă dintre adoptat și adoptatori este mai mică de 18 ani, dar în nici o situație, mai puțin de 15 ani.

E. Adopția să fie în interesul superior al celui ce urmează să fie adoptat:

Instanța va încuviința adopția numai dacă aceasta este în interesul superior al adoptatului. În acest scop, se vor verifica cu atenție îndeplinirea tuturor cerințelor legale pentru încheierea adopției, inclusiv a termenelor și procedurilor prevăzute de lege și se va recurge la ancheta socială în teren. Interesul superior al copilului trebuie înțeles în sensul că adoptatorul prezintă toate condițiile materiale și garanțiile morale necesare dezvoltării armonioase a copilului.

Interesul superior al copilului trebuie să existe în momentul încheierii adopției, pe durata existenței acesteia și până la data desfacerii ei.

Lipsa impedimentelor la adopție

Pentru a se putea încheia, este necesar să nu existe impedimente la adopție.

- (1) Adopția între frați este interzisă.
- (2) Adopția a doi soți sau foști soți de către același adoptator sau familie adoptatoare, precum și adopția între soți sau foști soți sunt interzise.
- (3) Persoanele cu boli psihice și handicap mintal nu pot adopta.

Condițiile de formă

Condițiile de formă sunt cerute de lege în scopul de a asigura îndeplinirea condițiilor de fond și lipsa impedimentelor la adopție și se referă la actele juridice ale părților, exprimate în forma prevăzută de lege și de procedura adopției.

Formalitățile pe care legea le impune pentru adopție sunt prevăzute în scopul de a asigura realizarea unor adopții pe deplin valabile, preîntâmpinând adopțiile contrare interesului superior al copilului și, totodată, pentru a asigura mijloacele de dovadă ale adopției. Prin urmare, condițiile

de formă ale adopției se cer atât *ad validitatem* cât și *ad probationem*. Ele privesc:

A. Forma solemnă a actelor juridice ale părților care trebuie să-și exprime consimțământul la adopție

Încheierea adopției necesită consimțământul următoarelor persoane: părinții firești sau când aceștia sunt decedați, necunoscuți ori puși sub interdicție, tutorele copilului, copilul care a împlinit vârsta de 10 ani, adoptatorul și soțul adoptatorului.

Consimțămintele de la adopție trebuiesc exprimate în fața instanței de judecată, unele în faza soluționării cererii de deschidere a procedurii adopției, altele în faza încuviințării ei.

În cazul adopției copilului de către soțul părintelui firesc, consimțământul părintelui firesc se dă în formă autentică prin act notarial.

Consimțământul copilului ce a împlinit vârsta de 10 ani se dă în fața instanței de judecată în faza încuviințării adopției.

Consimțământul adoptatorului sau al adoptatorilor se dă în fața instanței de judecată, de asemenea în faza încuviințării adopției.

B. Procedura adopției.

Condițiile de formă prevăzute de Legea 273/2004 ce trebuiesc îndeplinite în cadrul procedurii adopției pot fi clasificate în două categorii:

1. Condiții premergătoare încuviințării adopției;
2. Condiții privind încuviințarea propriuzisă a adopției.

PROCEDURA ADOPTIEI

În situația copilului lipsit temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi, sau care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului în a cărei rază teritorială se află domiciliul său, întocmește un plan individualizat de protecție și efectuează demersuri pentru reîntegrarea lui în familie, ori, după caz, pentru plasamentul acestuia în familia extinsă sau substitutivă.

Faza prealabilă sau condițiile premergătoare încuviințării adopției interne

În această fază au atribuții specifice în adopție atât organele administrative cât și instanța de judecată.

Organele administrative sunt *Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului*, instituție publică cu personalitate juridică din subordinea Consiliilor Județene și, *Oficiul Român pentru Adopții*, organ de specialitate al administrației publice centrale, cu atribuții de supraveghere și coordonare a activităților referitoare la adopție.

Etapa premergătoare încuviințării adopției presupune două faze:

I- faza administrativă sau procedura administrativă și

II- faza judecătorească.

I. Faza administrativă În această fază, *Direcția pentru Asistență Socială și Protecția Copilului* elaborează *planul individualizat de protecție pentru copil*. Prin acesta se realizează planificarea serviciilor, prestațiilor și măsurilor de protecție specială a copilului pe baza evaluării psihosociale. În continuare, Direcția depune diligențele necesare reintegrării copilului în familia naturală ori în familia extinsă sau într-o familie substitutivă. Dacă demersurile eșuează, *planul individualizat de protecție pentru copil* poate avea ca finalitate adopția internă. În acest sens, *Direcția* sesizează *Tribunalul* de la domiciliul copilului pentru deschiderea procedurii adopției interne.

Activitatea organelor administrative sau procedura administrativă din faza prealabilă încuviințării adopției vizează două planuri:

- unul privind adoptatorul sau familia adoptatoare și
- unul privind pe adoptat.

Persoanele adoptatoare trebuie să obțină de la *Direcție* un atestat privind îndeplinirea garanțiilor morale și a condițiilor materiale ale adoptatorului.

Astfel, Legea 273/2004 prevede: în art. 10.alin.1 Adoptatorul sau familia adoptatoare trebuie să îndeplinească garanțiile morale și condițiile materiale necesare dezvoltării depline și armonioase a personalității copilului. și în alin 2 Îndeplinirea garanțiilor și condițiilor prevăzute la alin. (1) se atestă de către autoritățile competente,

Acest atestat conferă persoanei care dorește să adopte, capacitatea generală de a adopta. Obținerea lui se bazează pe un complex process de evaluare ce are în vedere mai mulți factori: personalitatea, starea de sănătate, situația economică, condiții de locuit, viață familială, motivele pentru care dorește să adopte, motivele pentru care numai unul dintre soți dorește să adopte, precum și impedimente de orice natură relevante pentru capacitatea de a adopta.

Pe parcursul întregului proces de evaluare, Direcția este obligată să asigure persoanei sau familiei adoptatoare serviciile de pregătire sau consiliere necesare pentru a-și asuma în cunoștință de cauză și în mod corespunzător rolul de părinte.

În cazul evaluării favorabile, se eliberează atestatul care este valabil un an dar poate fi prelungit la cerere în condiții neschimbate, până la găsirea unui copil potrivit adopției.

Când evaluarea este nefavorabilă, adoptatorul sau familia adoptatoare are dreptul să solicite reevaluarea în termen de 30 de zile de la data comunicării rezultatului. Rezultatul nefavorabil poate fi atacat în termen de 15 zile de la data comunicării la instanța competentă în material adopției de la domiciliul adoptatorului. Conform art. 20 din Legea 273/2004, obținerea atestatului nu este necesară în cazul adopției majorului de către familia care l-a crescut și în cazul

adopției minorului de soțul părintelui firesc sau adoptiv.

II. Faza judecătorească

Faza judecătorească a procedurii premergătoare încuviințării adopției se desfășoară în două etape:

- deschiderea procedurii adopției interne și
- încredințarea copilului în vederea adopției. Competența materială a adopției aparține Tribunalului iar competența teritorială aparține Tribunalurilor de la domiciliul adoptatului, exceptând cazurile în care nu se poate determina domiciliul adoptatului, caz în care competența revine Tribunalului Municipiului București.

Deschiderea procedurii adopției interne

Întâi de toate, se va încerca reintegrarea copilului în familie. Dacă demersurile de reintegrare a copilului în familie au eșuat, planul individualizat de protecție poate avea ca finalitate adopția internă. În acest sens, Direcția în a cărei rază teritorială domiciliază copilul, are obligația să sesizeze în termen de 30 de zile de la finalizarea demersurilor pentru reintegrarea copilului în familie, instanța de judecată de la domiciliul copilului pentru încuviințarea deschiderii procedurii adopției interne.

Instanța va putea dispune încuviințarea deschiderii procedurii numai în prezența cumulativă a următoarelor condiții:

- planul individualizat de protecție stabilește necesitatea adopției;
- Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, este ținută să facă dovada efectuării corespunzătoare a intervențiilor în vederea reintegrării sau a plasamentului copilului, precum și a insuccesului încercărilor în acest sens.

Dacă adopția preconizată se referă la copilul aflat în tutelă, întrucât copilul este deja beneficiar al unei măsuri de protecție alternativă, adopția va fi încuviințată numai dacă instanța apreciază că, în condițiile date este în interesul superior al copilului deschiderea procedurii adopției.

Împrejurarea că tutorele sau soții tutori sunt cei care doresc adopția copilului aflat sub tutelă, ar fi de natură să pledeze în favoarea adopției.

După cum am arătat mai sus, la analiza cerințelor de fond ale adopției, părinții firești ori tutorele vor putea exprima consimțământul numai după trecerea a 60 de zile de la nașterea copilului, potrivit datei înscrise în certificatul său de naștere. Consimțământul este revocabil în termen de 30 de zile de la exprimarea lui în fața instanței. Prin urmare, instanța nu va putea lua act de manifestarea de voință favorabilă adopției, decât dacă s-a împlinit termenul de 60 de zile de la nașterea copilului.

Judecarea cererii de deschidere a procedurii adopției interne se face cu citarea părinților firești ai copilului, sau după caz, a tutorelui și a Direcției Generale în a cărei rază de competență teritorială se află domiciliul copilului.

Este obligatorie ascultarea copilului care a împlinit 10 ani și facultativă ascultarea celui care nu a împlinit 10 ani. Opinia lui va fi luată în considerare și i se va acorda importanța cuvenită ținând seama de vârsta și de gradul său de maturitate, dar părerea copilului nu obligă instanța, aceasta poate decide în contradictoriu cu cele exprimate de copil, cu arătarea expresă în considerentele hotărârii a motivelor care au condus la înlăturarea opiniei acestuia.

Împotriva hotărârii, poate fi exercitată calea de atac a recursului. Recursul declarat, suspendă executarea.

Hotărârea irevocabilă prin care instanța a admis cererea Direcției pentru deschiderea procedurii adopției produce următoarele efecte:

- se suspendă drepturile și obligațiile părintești ale părinților firești sau după caz, cele exercitate de tutori;

- drepturile și obligațiile părintești vor fi exercitate de către Consiliul Județean sau, în cazul Municipiului București, de către Consiliul Local de Sector, după criteriul domiciliului copilului.

Prin excepție, efectele hotărârii judecătorești încetează de drept dacă în termen de un an de zile de la data rămânerii irevocabile, Direcția Generală nu a identificat o familie sau o persoană corespunzătoare pentru copil și nu a inițiat continuarea procedurii în vederea realizării adopției interne. În asemenea situația, Direcția Generală este obligată să revizuiască planul individual de protecție și, în funcție de finalitatea acestuia, să solicite instanței fie menținerea, modificarea sau încetarea măsurilor de protecție ale copilului, fie încuviințarea unei noi proceduri de deschidere a adopției. Dacă instanța respinge irevocabil cererea de deschidere a procedurii adopției, Direcția Generală va fi de asemenea ținută să procedeze la revizuirea planului individualizat de protecție și, în funcție de circumstanțe, să solicite instanței menținerea, modificarea sau încetarea măsurii de protecție.

Dacă se constată modificarea împrejurărilor care au motivat soluția de respingere a cererii de deschidere a procedurii adopției și necesitatea ocrotirii alternative a copilului subzistă, Direcția Generală va putea solicita din nou încuviințarea deschiderii procedurii de adopție.

Încuviințarea în vederea adopției

La alegerea persoanei sau familiei adoptatoare se va ține seama de interesul superior al copilului, de informațiile cuprinse în atestatul adoptatorului și de evoluția copilului până la această dată. Procesul de stabilire a compatibilității dintre copil și persoana sau familia

adoptatoare constă în identificarea și selectarea celei mai potrivite persoane sau familii care să răspundă nevoilor copilului, pentru care instanța judecătorească a încuviințat deschiderea procedurii adopției interne. Procedura de selectare a persoanei sau familiei se realizează pe baza *potrivirii teoretice* și a *potrivirii practice*.

Potrivirea teoretică constă în analiza și luarea în considerare a tuturor informațiilor referitoare la copil, la familia lui naturală și la persoana sau familia adoptatoare:

- informațiile referitoare la copil privesc vârsta, sexul, naționalitatea, etnia, rasa, temperamentul, religia, relațiile cu alți copii sau persoane adulte, nevoile lui speciale, istoricul lui medical, caracteristicile mediului în care trăiește, programul zilnic;

- informațiile referitoare la familia naturală privesc vârsta, temperamentul, ocupația, înclinațiile, nivelul de educație, religia, istoricul marital, naționalitatea, etnia, rasa, istoricul medical;

- informațiile referitoare la familia sau persoana adoptatoare privesc vârsta, temperamentul, ocupația, înclinațiile, aptitudinile, interesele în anumite domenii, educația, rasa, naționalitatea, etnia, religia, istoricul marital, așteptările familiei în legătură cu vârsta, sexul și situația psiho-socio-medicală a copilului.

Potrivirea practică presupune informarea copilului, a persoanei sau familiei care a fost selecționată, a altor persoane de referință pentru copil, precum și pregătirea părților implicate în vederea acomodării copilului cu persoana sau familia adoptatoare.

Informarea și pregătirea se realizează de către responsabilul de caz al copilului și respectiv, al persoanei sau familiei adoptatoare de respectarea interesului superior al copilului și al principiului confidențialității.

După informare, pentru acomodarea copilului cu persoana sau familia selectată, responsabilul de caz al copilului și cel al persoanei sau familiei adoptatoare, stabilesc un program de vizitare a copilului de către aceștia. La finalul programului de vizitare, cei doi responsabili de caz, întocmesc un raport cu concluziile referitoare la constatarea compatibilității, precum și propunerea vizând sesizarea instanței judecătorești pentru încredințarea copilului în vederea adopției.

Încredințarea trebuie să ofere instanței de judecată posibilitatea aprecierii, în mod rațional, asupra relațiilor de familie ce s-au stabilit dacă adopția ar fi încuviințată. Durata încredințării este de 90 de zile, timp după care instanța se interesează despre capacitatea de adaptare, fizică și psihică a copilului la noul mediu familial, date fiind condițiile de natură socio-profesională, economică, culturală, de libă, religie și alte asemenea elemente caracteristice locului în care trăiește copilul în perioada încredințării și care ar putea fi relevante în aprecierea evoluției sale

interioare, în cazul încedințării adopției.

La sfârșitul celor 90 de zile, ca urmare a monitorizării evoluției copilului, precum și a rapoartelor bilunare întocmite, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului întocmește raportul final pe care îl va depune la instanța competentă, cel mai târziu cu 5 zile înaintea termenului stabilit.

La sfârșitul perioadei de încredințare, responsabilul de caz împreună cu psihologul întocmesc un raport final, care va evidenția evoluția raporturilor dintre copil și persoana sau familia adoptatoare, raport ce va fi înaintat instanței judecătorești ce va încuviința adopția. Cererile se soluționează în complete specializate și cu participarea obligatorie a procurorului. Cererile sunt scutite de taxă judiciară de timbru și se judecă cu celeritate. Aceste cereri nu sunt supuse apelului, pe cale de consecință recursul fiind de competența Curții de Apel.

Exercitarea recursului împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță suspendă de drept executarea.

Încuviințarea adopției

Încuviințarea adopției, reglementată de art. 34 – 38, art. 61, precum și de unele dispoziții finale și tranzitorii din Legea nr. 273/2004. La fel ca și cererile de deschidere a procedurii adopției, precum și a celor de încredințare a copilului, încuviințarea adopției este de competența instanțelor judecătorești.

Cererea de încuviințare a adopției poate fi introdusă astfel:

- direct de către adoptator sau familia adoptatoare în situația în care copilul major este adoptat de persoana sau familia care l-a crescut în timpul minorității, precum și în situația în care soțul părintelui firesc sau adoptiv, adoptă copilul;

- de către adoptator ori familia adoptatoare ori de către Direcția de la domiciliul acestora, la sfârșitul perioadei de încredințare în vederea adopției sau, după caz, la împlinirea termenelor prevăzute pentru adopția copilului aflat în plasament sau tutelă.

Cererea pentru încuviințarea adopției va cuprinde elementele prevăzute de art. 112 Cod procedură civilă pentru cererea de chemare în judecată.

De asemenea, dosarul pentru încuviințarea adopției va cuprinde următoarele acte:

- certificatul de naștere al copilului în copie legalizată;
- certificatul medical privind starea de sănătate a copilului, eliberat de unitățile
- sanitare publice nominalizate de către Direcția de Sănătate Publică;
- atestatul valabin al adoptatorului sau familiei adoptatoare;
- hotărârea judecătorească irevocabilă de încredințare a copilului în vederea

- adopției;
- certificatul de naștere ale adoptatorului, a soțului și soției din familia
- adoptatoare, în copie legalizată;
- cazierul judiciar al adoptatorului sau al soțului și soției adoptatoare;
- certificatul medical care să ateste starea de sănătate a adoptatorului sau
- soților adoptatori, eliberat de medicul de familie;
- documentele doveditoare ce atestă exprimarea consimțământului părinților
- firești, atunci când nu s-a pronunțat anterior o hotărâre judecătorească de încuviințare a deschiderii procedurii adopției copilului;

Raportul final privind evoluția relațiilor dintre copil și persoana sau familia căreia copilul i-a fost încredințat în vederea adopției este depus și el la dosarul cauzei de către Direcția în a cărei zonă teritorială domiciliază persoana sau familia adoptatoare, până cel târziu cu 5 zile înaintea termenului la care a fost citată pentru judecarea cauzei privind încuviințarea adopției.

Judecarea cererii se face cu citarea Direcției Generale de la domiciliul adoptatorului și a persoanei sau familiei adoptatoare. În cazul adopției copilului firesc al celuilalt soț, vor fi citați: adoptatorul și părinții firești ai adoptatorului. Dacă operațiunea juridică privește o persoană majoră, vor fi citați doar adoptatorul sau familia adoptatoare și persoana adoptată.

Consimțământul la adopție al copilului care a împlinit vârsta de 10 ani, va fi exprimat în fața instanței în această etapă a procedurii adopției. Adopția nu poate fi încuviințată fără consimțământul copilului în vârstă de peste 10 ani. De asemenea, instanța va lua consimțământul la adopție al adoptatorului sau al soților adoptatori, iar dacă adoptatorul este căsătorit iar soțul său nu dorește să devină adoptator, alături de consimțământul de părinte adoptator va fi luat consimțământul cu titlu de neîmpotrivire al soțului părintelui adoptiv.

Cererea de încuviințarea adopției se judecă conform art. 63 și art. 64 din Legea nr. 273/2004 cu respectarea următoarelor reguli de procedură:

- soluționarea lor cu celeritate;
- alcătuirea completelor de judecată din judecători specializați și cu
- participarea obligatorie a procurorului la judecată;
- citarea obligatorie a Direcției de la domiciliul copilului și a celei de la
- domiciliul persoanei sau familiei adoptatoare, a adoptatorului sau a familiei adoptatoare a adoptatului;
- posibilitatea instanței de a admite orice probă admisă de lege;

- ascultarea copilului capabil de discernământ este obligatorie, iar copilul care
- a împlinit vârsta de 10 ani își va exprima consimțământul în fața instanței de judecată;
- scutirea cererilor de taxă judiciară de timbru;
- aceste cereri nu sunt supuse apelului, iar recursul este de competența Curții
- de Apel. Introducerea recursului suspendă de drept executarea hotărârii.

Cererea de încuviințare a adopției va fi admisă numai dacă, pe baza probelor administrate, instanța de judecată și-a format convingerea că adopția este în interesul superior al copilului.

În termen de 5 zile de la data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești de încuviințare a adopției, Direcția care a participat la judecarea cauzei va înștiința în scris părinții firești despre aceasta. Dacă cererea de încuviințare a fost respinsă, această obligație nu există.

După încuviințarea adopției, Direcția de la domiciliul copilului va monitoriza timp de cel puțin 2 ani evoluția copilului și relațiile acestuia cu părinții adoptivi. Rezultatul monitorizării va fi consemnat în rapoarte trimestriale. Tot Direcția are obligația de a asigura părinților adoptivi consiliere și servicii postadopție.

La sfârșitul perioadei de monitorizare, responsabilul de caz întocmește un referat privind închiderea cazului, supus avizării șefului serviciului de adopție și se înaintează managerului de caz care a elaborat planul individualizat de protecție a copilului.

EFECTELE ADOPTIEI

Ca regulă generală, conform art. 50 alin. (1) din Legea 273/2004, adopția produce efecte numai de la data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești prin care a fost încuviințată. Ca urmare a încuviințării adopției se produc următoarele efecte:

- încetează pentru viitor filiația și rudenia firească dintre adoptat și părinții lui naturali pe de o parte, iar pe de altă parte se naște filiația și rudenia civilă între adoptat și adoptator sau părinții adoptatori;
- drepturile și obligațiile părintești ale părinților firești trec asupra părintelui sau părinților adoptatori ;
- se naște obligația adoptatorului sau a soților adoptatori de a aduce la cunoștință copilului că este adoptat ;
- adoptatul dobândește numele adoptatorului sau al soților adoptatori ;
- se produce schimbarea cetățeniei adoptatului în cazul încuviințării adopției internaționale ;
- se întocmește un nou act de naștere pentru copil ;
- domiciliul adoptatului devine unul și același cu cel al adoptatorului sau al

adoptatorilor.

Filiația și rudenția civilă

Prin încuviințarea adopției se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legături de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului, încetând rudenția firească între adoptat și părinții firești și rudele acestora. Legăturile de rudenie civilă stabilite între adoptat și descendenții lui pe de o parte, și rudele adoptatorului sau al soților adoptatori, se stabilesc de o potrivă cu rudele în linie dreaptă (ascendentă și descendentă), cu rudele în linie colaterală, precum și rudele naturale și civile.

După încuviințarea adopției, efectele rudeniei naturale se păstrează numai ca impediment la căsătoria între adoptat și descendenții acestuia pe de o parte și rudele sale firești pe de altă parte.

Legătura de filiație și rudenie civilă durează atât timp cât actul juridic al adopției rămâne în ființă. Așadar, filiația și rudenia din adopție vor dispărea numai ca urmare a încetării adopției prin desfacere sau anulare. Atât timp cât adopția a fost încuviințată cu respectarea tuturor condițiilor de fond și formă prevăzute de lege, iar desfacerea ei intervine numai ca urmare a decesului adoptatorului, adopția este perpetuă pe timpul vieții adoptatorului, asemeni legăturii de filiație și de rudenie ce rezultă din aceasta.

Drepturile și îndatoririle părintești

Acest transfer este prevăzut de art. 51 din Legea 273/2004, iar în planul reglementărilor internaționale în art. 10 paragraful 1 și 2 din Convenția de la Strassbourg.

De la data încuviințării adopției, adoptatorul are față de copilul adoptat, drepturile și îndatoririle părintelui firesc față de copilul său. Ocrotirea părintească reprezintă ansamblul drepturilor și îndatoririlor ce revin părinților față de copii lor minori, valabile în egală măsură pentru copilul din căsătorie, pentru cel adoptat ca și pentru copilul din afara căsătoriei, a căror exercitare trebuie să se facă exclusiv în interesul minorului.

În ipoteza în care adoptatorul nu își exercită sau își exercită în mod necorespunzător îndatoririle părintești, iar adopția nu poate înceta fiind încheiată cu respectarea condițiilor de fond și formă prevăzute de lege, instanța de judecată este în drept să dispună decăderea acestuia din drepturile părintești.

Dacă copilul este lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților adoptivi, se vor putea dispune una din următoarele măsuri de protecție socială:

- plasamentul ;
- plasamentul în regim de urgență ;
- supravegherea specializată.

În ipoteza în care părinții copilului divorțează, se vor aplica dispozițiile art. 42 – 44 din Codul Familiei cu privire la încredințarea copilului minor, contribuția părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională și legăturile pe care părintele adoptiv căruia nu i-a fost încredințat minorul, le are cu copilul.

Informarea copilului în legătură cu faptul că este adoptat

În spiritul unei relații corecte părinte-copil, adoptatorii vor informa copilul că este adoptat, atunci când vârsta și gradul de maturitate ale acestuia o permit. Măsura se înscrie în cerințele principiului prevăzut de art. 26 alin. (1) din Constituția României care stipulează că : „*Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată*”, acesta reprezentând o concretizare a dreptului fundamental al copilului de a-și cunoaște și stabili identitatea.

Desigur că atunci când, la data încuviințării adopției copilul avea vârsta de 10 ani împliniți, această informare nu mai este deloc obligatorie. Se cuvine a fi făcută precizarea că informarea copilului în legătură cu faptul că a fost adoptat nu echivalează cu dezvăluirea identității părinților firești ai acestuia. Identitatea părinților firești ai copilului poate fi dezvăluită acestuia înaintea dobândirii de către acesta a deplinei capacități de exercițiu, numai dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele cerințe :

- există motive medicale pentru aceasta;
- există o cerere în acest sens din partea oricăruia dintre adoptatori, a adoptatului, a soțului sau descendenților acestuia, ori a unei instituții medicale sau spitalicești;
- există o autorizare din parte instanței de judecată.

După dobândirea de către adoptat a capacității depline de exercițiu, acesta poate solicita tribunalului în a cărui rază teritorială se află domiciliul său ori, în cazul în care nu are domiciliul în țară, Tribunalului București, să-i autorizeze accesul la informațiile aflate în posesia oricăror autorități publice cu privire la identitatea părinților firești.

Instanța de judecată este obligată să citeze Direcția în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului, Oficiul Român pentru Adopții precum și orice altă persoană a cărei ascultare poate fi utilă pentru soluționarea cererii de acces la informațiile necesare aflării identității părinților naturali.

Cererea poate fi admisă doar dacă, în urma probelor administrate, instanța constată că accesul la informațiile solicitate nu este dăunător integrității psihice și echilibrului emoțional al solicitantului și dacă acesta a beneficiat de consiliere din partea Direcției.

Numele adoptatului

Conform art. 53 alin. (1) din Legea 273/2004, „*adoptatul dobândește prin adopție numele adoptatorului*”. Dacă adopția se face de către doi soți și acestia au numele de familie comun,

adoptatul va purta acest nume întocmai după cum copilul născut în casătorie ia numele de familie comun al părinților. Atunci când soții nu au nume de familie comun, adoptatorii vor stabili numele pe care adoptatul urmează să-l poarte : numele unuia dintre adoptatori sau numele lor reunite.

Numele adoptatului se stabilește prin învoiala soților și trebuie declarat la încuviințarea adopției. Atunci când adoptatorii nu cad de acord cu privire la acest nume, va decide instanța de judecată. Pentru motive temeinice, instanța de judecată care încuviințează adopția, la cererea adoptatorului sau a familiei adoptatoare și cu consimțământul copilului care a împlinit 10 ani, poate dispune și schimbarea prenumelui copilului adoptat :

- cererea poate fi promovată numai pe cale incidentă, în cursul procesului de încuviințare a adopției. După încuviințarea adopției, schimbarea numelui se poate realiza numai pe cale administrativă ;

- este necesar ca adoptatorul sau familia adoptatoare să facă dovada unor motive temeinice pentru aceasta. De exemplu, împrejurarea că adoptatorul mai are un copil cu prenumele identic cu cel al adoptatului;

- schimbarea prenumelui adoptatului, chiar pentru motive temeinice este facultativă pentru instanța de judecată.

În cazul adopției unei persoane căsătorite ce poartă deja un nume comun cu al soțului său, soțul adoptat poate primi în timpul căsătoriei numele adoptatorului, dar numai cu consimțământul celuilalt soț, consimțământ ce urmează a fi dat în fața instanței ce încuviințează adopția.

Domiciliul și locuința adoptatului

Domiciliul este locul unde o persoană își are locuința principală sau statornică. Domiciliul minorului adoptat este la părinții adoptatori la care locuiește. Stabilirea domiciliului acestuia dintre adoptatori la care copilul va locui statornic se va face de către aceștia, de comun acord, iar în caz contrar de către instanța de judecată care, ascultând Autoritatea Tutelară precum și pe copil (dacă acesta a împlinit 10 ani), va decide în funcție de interesele minorului unde anume va fi stabilit domiciliul său.

Dacă adoptatul a fost încredințat unei alte persoane, domiciliul său rămâne tot la adoptator, care continuă să administreze bunurile acestuia și să-l reprezinte în actele civile, până când acesta împlinește vârsta de 14 ani.

În cazul în care numai unul din părinții adoptatori reprezintă pe adoptat sau îi încuviințează actele, domiciliul legal va fi acela al părintelui care îl reprezintă și îl ocrotește.

Cetățenia adoptatului

Prin cetățenie se înțelege legătura politică și juridică a unei persoane cu un anumit stat,

legătură ce se exprimă la drepturile și obligațiile care în ansamblul lor formează statutul juridic al cetățeanului statului respectiv.

Dobândirea cetățeniei române prin adopție

Minorul (persoana sub 18 ani) străin sau fără cetățenie, adoptat de un cetățean român sau de doi soți cetățeni români dobândește cetățenia română. În cazul în care numai unul dintre soții adoptatori este cetățean român, cetățenia adoptatului minor va fi hotărâtă de comun acord de către cei doi soți adoptatori, iar în cazul în care cei doi nu ajung la un acord, va fi decisă de instanța judecătorească competentă să încuviințeze adopția, ținând seama de interesele minorului. Dacă adoptatul a împlinit 14 ani, este necesar și consimțământul acestuia. Pentru ca adoptatul să dobândească cetățenia română, legea prevede că trebuie îndeplinite două condiții:

- să fie cetățean străin ;
- să fie minor.

Cetățenia se dobândește odată cu încuviințarea adopției. În cazul declarării nulității sau anulării adopției, copilul ce nu a împlinit 10 ani este considerat că nu a fost niciodată cetățean român dacă domiciliază în străinătate sau dacă părăsește țara pentru a domicilia în străinătate.

Pierderea cetățeniei române prin adopție

Copilul minor, cetățean român, pierde cetățenia română dacă adoptatorul sau soții adoptatori solicită aceasta în mod expres, iar legea străină prevede dobândirea cetățeniei adoptatorului de către adoptat.

Adoptatul va pierde cetățenia română numai dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele cerințe:

- copilul să fie minor la data încuviințării adopției, potrivit legii române;
- adoptatorul sau adoptatorii să solicite în mod expres încetarea calității de cetățean român al adoptatului ;
- adoptatul să fie considerat (potrivit legii cetățeniei adoptatorului) că a dobândit cetățenie acestuia ori a unuia dintre aceștia atunci când ei au cetățenii diferite.

Constatarea îndeplinirii cerințelor legale pentru ca adoptatul să piardă cetățenia română și să dobândească cetățenie adoptatorului, se face cu ocazia încuviințării adopției, de către instanța de judecată.

În cazul nulității sau anulării adopției, minorul ce nu a împlinit vârsta de 18 ani, este considerat că nu a pierdut niciodată cetățenia română.

Alte efecte ale adopției

Consecință a stabilirii filiației și rudeniei civile, adopția produce și alte efecte, nenominalizate de Legea 274/2004. Aceste alte efecte se deduc din interpretarea textelor Codului

Familiei:

- obligația și dreptul la sprijin moral și material al adoptatului față de membrii familiei adoptatoare;

- obligația și dreptul de întreținere între adoptat și rudele din adopție,

- dreptul și obligația adoptatului minor de a locui împreună cu părinții adoptivi.

- unele efecte ale încuviințării adopției se produc în temeiul altor acte normative, cum ar fi nașterea vocației succesoriale reciproce între adoptat și rudele din adopție.

- un alt efect important al adopției este întocmirea unui nou act de naștere pentru copil. În baza hotărârii judecătorești, irevocabile, de încuviințare a adopției, serviciul de stare civilă competent întocmește în condițiile legii un nou act de naștere al copilului, în care adoptatorii sunt trecuți ca fiind părinții săi firești. Vechiul act de naștere se păstrează însă, menționându-se pe marginea acestuia întocmirea noului act.

Serviciul de stare civilă competent să întocmească noul act de naștere este cel în a cărui rază teritorială se află domiciliul adoptatorului, iar dacă adoptatorul este străin sau cetățean român cu domiciliul în străinătate, competent va fi serviciul de stare civilă de la domiciliul adoptatului.

ÎNCETAREA ADOPTIEI

Adopția încetează prin desfacere sau ca urmare a declarării nulității acesteia.

Desființarea adopției

Desființarea adopției constă în suprimarea legăturilor de rudenie și implicit a efectelor acestora ce au luat naștere cu nerespectarea cerințelor la adopție, privind adoptatul și adoptatorul, cu nerespectarea condițiilor de fond sau de formă ale actului juridic ale adopției, ale deciziei de încuviințare a adopției sau altor acte juridice.

Așadar, adopția este supusă desființării atât în cazul în care ea a fost încheiată cu încălcarea unor dispoziții legale, a căror nesocotire este sancționată cu nulitate, cât și în cazul în care ea a fost încuviințată cu nesocotirea unor astfel de dispoziții legale. Desființarea adopției este generică: pe de o parte, în înțelesul că ea desemnează atât nulitatea absolută, cât și nulitatea relativă a adopției, iar pe de altă parte în înțelesul că ea privește atât nulitatea actului juridic al adopției, cât și nulitatea actului juridic de încuviințare a adopției, a deciziei de încuviințare.

Nulitatea adopției

Conform art. 56 alin. 1 din Legea 273/2004, adopția este nulă dacă a fost încheiată în alt scop decât acela al ocrotirii interesului superior al copilului sau cu încălcarea oricăror condiții de fond sau formă prevăzute de lege.

Nulitatea adopției poate fi absolută sau relativă. În determinarea felului nulității adopției, trebuie să se țină seama de dreptul comun, aplicat în condițiile dispozițiilor Codului Familiei privind adopția. Cauzele de nulitate absolută ale adopției sunt încălcarea următoarelor dispoziții din lege:

- încheierea adopției în alt scop decât interesul superior al copilului;
- adopția copilului după majoratul civil al acestuia, exceptând cazul când persoana majoră a fost adoptată de persoana sau familia ce a crescut-o în timpul minorității;
- adopția separată a fraților de către persoane sau familii diferite, dacă aceasta nu este în interesul lor superior;
- adopția copilului, respectiv a persoanei majore de mai mulți adoptatori, simultan sau succesiv, cu excepția cazului când adoptatorii sunt soț și soție;
- încuviințarea adopției între frați;
- încuviințarea adopției a doi soți sau foști soți de către același adoptator sau familie adoptatoare, pecum și adopția între soți sau foști soți;
- încuviințarea adopției unor persoane ce suferă de boli psihice sau handicap mintal;
- încuviințarea adopției unor persoane ce nu au capacitate deplină de exercițiu și nu sunt cu cel puțin 18 ani mai în vârstă decât cel pe care doresc să-l adopte;
- încuviințarea adopției când diferența de vârstă între adoptat și adoptator este mai mică decât 15 ani, fără să exoste motive temeinice;
- neîndeplinirea de către adoptator sau familia adoptatoare a garanțiilor morale și a condițiilor morale necesare dezvoltării depline și armonioase a copilului;
- lipsa atestatului eliberat de către autoritățile competente privind îndeplinirea garanțiilor morale și condițiilor materiale necesare dezvoltării depline și armonioase a copilului;
- lipsa consimțământului la adopție;
- exprimarea consimțământului la adopție în considerarea promisiunii sau efectuării unei contraprestații, indiferent de natura ei anterioară sau ulterioară.

Nulitatea absolută poate fi invocată oricând de orice persoană care justifică un interes ocrotit de lege, în legătură cu nulitatea adopției a cărei constatare o cere, cât și de instanța din oficiu.

După dobândirea de către adoptat a capacității depline de exercițiu, acțiunea aparține numai acestuia.

Cauzele privind declararea nulității adopției se judecă cu citarea adoptatorului sau după caz, familiei adoptatoare, a adoptatului care a dobândit capacitatea deplină de exercițiu, a

Direcției în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului. Copilul care a împlinit 10 ani va fi întotdeauna ascultat.

Adopția este anulabilă dacă este afectată de vicii de consimțământ. Astfel, adopția fiind un act juridic de natură civilă, este anulabilă pentru vicii de consimțământ, adică eroare, dol sau violență. Nulitatea relativă a adopției este admisibilă în cazul în care viciile afectează consimțământul oricăreia dintre următoarele persoane: părinții firești sau, după caz, tutorele copilului; copilul care a împlinit vârsta de 10 ani; adoptatorul sau adoptatorii; părintele adoptiv, atunci când copilul este adoptat ulterior de soțul acestuia; soțul adoptatorului.

Efectele nulității adopției

Nulitatea adopției produce efecte identice, indiferent dacă aceasta este determinată de o cauză de nulitate absolută sau relativă.

Ca urmare a nulității adopției, legătura de filiație dintre adoptat și adoptator dispare, precum și legăturile de rudenie între adoptat și rudele sale pe de o parte, și adoptator și rudele acestuia pe de altă parte.

Părinții firești ai copilului însă, nu redobândesc de drept drepturile și îndatoririle părintești. Acestea se redobândesc numai dacă instanța de judecată nu decide instituirea tutelei sau a unei măsuri de protecție specială a copilului. În urma nulității adopției, persoanele implicate în ea vor fi puse în situația juridică în care se aflau înainte de încuviințarea ei.

Ca urmare a declarării nulității adopției, adoptatul redobândește numele de familie avut anterior încuviințării ei. Alte efecte produse de nulitatea adopției sunt::

- dispare dreptul și obligația de sprijin moral și material între adoptat și membrii familiei adoptive;
- dispare dreptul și obligația de întreținere între adoptat și membrii familiei adoptive, precum și vocația succesorală reciprocă a acestora;
- reapare obligația de sprijin moral și material dintre părinți, copil și ceilalți membri ai familiei naturale;
- reapare obligația de întreținere între copil și părinți și rudele sale naturale;
- certificatul de naștere întocmit cu ocazia încuviințării adopției devine ineficient.

Hotărârea judecătorească privitoare la nulitatea adopției, rămasă irevocabilă, se comunică Oficiului Român pentru Adopții de către Direcție în vederea efectuării mențiunii necesare în Registrul Național pentru Adopții.

Desfacerea adopției

Prin desfacerea adopției se înțelege încetarea legăturilor de rudenie care s-au născut prin adopție și a afectelor acestora.

În ceea ce privește cauzele de desfacere a adopției, se deosebesc două situații:

1. Desfacerea adopției pentru lipsa consimțământului părinților firești ai copilului la încheierea adopției:

- adopția a fost încheiată fără consimțământul părinților adoptatului, aceasta presupunând că părinții trebuiau și erau în măsură să consimtă la adopția copilului. Acțiunea în justiție pentru desfacerea adopției aparține numai părinților. În cazul când a lipsit numai consimțământul unui părinte, numai acesta poate cere desfacerea adopției;

- adopția poate fi desfăcută numai dacă este în interesul copilului ca el să revină la părinți. Dacă se constată că copilul se găsește în condiții superioare de dezvoltare față de acelea de la părinții naturali, adopția nu se va putea desface, deși s-a încuviințat fără consimțământul acestora. Aceasta înseamnă că desfacerea adopției se poate cere numai pe timpul minorității adoptatului, după ce acesta a împlinit 10 ani se cere și consimțământul acestuia pentru desfacerea adopției.

2. Desfacerea adopției pentru cauze ce au intervenit ulterior încuviințării:

- interesul adoptatului este în sensul desfacerii adopției, aprecierea acestui interes făcându-se de către instanțele judecătorești;

- comportamentul deliberat necorespunzător al adoptatorului nu justifică desfacerea adopției iar despărțirea în fapt a părinților adoptatului nu constituie prin ea însăși motiv de desfacere a adopției.

Condițiile comune pentru desfacerea adopției aplicabile tuturor cauzelor:

- adopția se poate desface numai prin hotărâre judecătorească;
- instanța de judecată poate pronunța desfacerea adopției numai după ascultarea autorității tutelare;
- adopția se poate desface numai dacă este în interesul adoptatului.

Situațiile speciale privind desfacerea adopției :

- desfacerea adopției numai față de unul dintre adoptatori. În cazul în care gravitatea faptelor adoptatorului și pericolul pe care legăturile acestuia cu adoptatul ar perturba creșterea și educarea acestuia iar măsura decăderii adoptatorului din drepturile părintești nu prezintă suficiență, interesul adoptatului ar fi desfacerea adopției față de acest adoptator;

- desfacerea adopției după decesul adoptatorului; În contextul juridic creat de Legea 273/2004, adopția subzistă chiar și după decesul adoptatorului

- desfacerea adopției după decesul adoptatului. Desfacerea adopției nu își mai găsește justificare după moartea adoptatului, deoarece nu mai poate exista un interes postum al acestuia. Dacă însă acțiunea în desfacerea adopției a fost pornită înainte de decesul acestuia, legea ar trebui să prevadă dreptul moștenitorilor adoptatului de a continua acțiunea pornită de acesta

Efectele desfacerii adopției

Adopția se consideră desfăcută de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești prin care s-a pronunțat desfacerea ei (art. 80, Legea 273/2004).

Efectele desfacerii adopției se produc numai pentru viitor și privesc următoarele categorii de relații:

a. – ***rudenia***: rudenii creată prin adopție încetează, re apare rudenii firească în cazul desfacerii adopției cu efecte depline;

b. – ***drepturile și îndatoririle părintești***: efectele se produc doar dacă fostul adoptat este minor. De regulă, părinții firești redobândesc drepturile și îndatoririle părintești. În interesul minorului, instanța poate hotărâ însă instituirea unei tutele;

c. – ***numele adoptatului***: adoptatul pierde numele de familie dobândit prin adopție și redobândește numele avut anterior încuviințării acesteia, instanța pronunțându-se în această privință;

d. – ***obligația de întreținere***: prin desfacerea adopției încetează obligația de întreținere între adoptator și adoptat. Odată cu desfacerea adopției, instanța de judecată poate obliga pe adoptator la plata unei pensii de întreținere către adoptat, cât timp acesta este minor.

e. – ***cetățenia adoptatului***:

- copilul străin ce nu a împlinit 18 ani, adoptat de către un cetățean român, pierde cetățenia română de la data desfacerii adopției, dacă acesta domiciliază în străinătate sau părăsește țara pentru a domicilia în străinătate;

- dacă se desface adopția pentru copilul român adoptat de către un străin iar copilul nu a împlinit 18 ani, redobândește cetățenia română de la data desfacerii adopției, dacă domiciliază în țară sau revine în țară pentru a locui aici.

PROTECȚIA SPECIALĂ A COPILULUI LIPSIT, TEMPORAR SAU DEFINITIV, DE OCROTIREA PĂRINȚILOR SĂI

Noțiunea de protecție a copilului

Protecția specială a copilului conform art. 50 din Legea 272/2004 reprezintă ansamblul măsurilor, prestațiilor și serviciilor destinate îngrijirii și dezvoltării copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi sau a celui care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora.

În art. 20 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului se stipulează dreptul la protecție și asistență specială copilului lipsit temporar sau definitiv de mediul sau familial instituind totodată obligația statelor părți de a asigura o protecție alternativă.

După ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului prin Legea 18/1990 de către țara noastră revizuirea cadrului legislativ în domeniul protecției copilului în spiritul deplinei respectări a principiilor și prevederilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, a reprezentat o prioritate în dezvoltarea și implementarea unei strategii de reformă coerente în acest domeniu. În acest context, a fost adoptată Legea nr. 272/2004 care cuprinde reglementări privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului, protecția acestuia precum și precizări privind instituțiile și serviciile publice sau organismele private cu atribuții în domeniul protecției copilului. Toate aceste reglementări au ca finalitate îngrijirea și dezvoltarea copilului lipsit temporar sau definitiv de ocrotirea părinților săi, precum și a aceluia care, pentru protejarea intereselor, nu poate fi lăsat în grija părinților.

Dreptul la protecție alternativă a oricărui copil care este, temporar sau definitiv, lipsit de ocrotirea părinților săi sau care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora este stipulat în art. 39 din Legea 272/2004. Protecția alternativă include măsuri specifice ca instituirea tutelei, măsurile de protecție specială sau adopția. În alegerea uneia dintre aceste soluții autoritatea competentă va ține seama în mod corespunzător de necesitatea asigurării unei anumite continuități în educarea copilului, precum și de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică.

În acest articol vom prezenta doar protecția specială a copilului lipsit temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi fără a intra în analiza celorlalte măsuri de protecție alternativă.

Reglementare

Cadrul legal privind protecția specială a copilului este stabilit de Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului care a abrogat O.U.G. nr. 26/1997 privind protecția copilului aflat în dificultate

Durata și beneficiarii dispozițiilor Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului.

Copilul beneficiază de protecția specială prevăzută de Legea nr. 272/2004 până la dobândirea capacității depline de exercițiu. Așadar actul normativ mai sus citat protejează copilul, adică persoana care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu a dobândit capacitate deplină de exercițiu, în condițiile legii. Așadar, femeia minoră căsătorită, dobândind capacitate deplină de exercițiu, nu intră sub incidența acestei legi. Pe cale de consecință, măsurile de protecție specială încetează de drept la data la care persoana devine majoră, conform art. 8 alin. 1 și 2 din Decretul nr. 31/1954 sau când minorul se căsătorește.

Sunt totuși instituite și excepții, astfel că la cererea tânărului, exprimată după dobândirea capacității depline de exercițiu, dacă își continuă studiile într-o formă de învățământ de zi,

protecția specială se acordă, în condițiile legii, pe toată durata continuării studiilor, dar fără a se depăși vârsta de 26 de ani.

Tânărul care a dobândit capacitate deplină de exercițiu și a beneficiat de o măsură de protecție specială, dar care nu își continuă studiile și nu are posibilitatea revenirii în propria familie, fiind confruntat cu riscul excluderii sociale, beneficiază, la cerere, pe o perioadă de până la 2 ani, de protecție specială, în scopul facilitării integrării sale sociale.

În cazul în care se face dovada că tânărului i s-au oferit un loc de muncă ori locuință, iar acesta le-a refuzat ori le-a pierdut din motive imputabile lui, în mod succesiv, cele menționate de mai sus nu mai sunt aplicabile.

De măsurile de protecție specială instituite de Legea nr. 272/2004 beneficiază:

1. copilul ai cărui părinți sunt decedați, necunocuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, sunt puși sub interdicție, declarați judecătorește morți sau dispăruți, sau când nu a putut fi instituită tutela. Aceste cazuri sunt identice cu cele de instituire a tutelei, aceasta este rațiunea pentru care sa pus condiția de a nu se fi instituit tutela. Pe de altă parte condiția neinstituirii tutelei denotă caracterul subsidiar al măsurilor de protecție specială în raport cu ocrotirea părintească și cu ocrotirea prin tutelă.

2. copilul care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora. În această ipoteză se pot înscrie părinții care suferă de boli transmisibile sau boli psihice și handicap mintal.

3. copilul abuzat sau neglijat.

4. copilul găsit sau copilul abandonat de către mamă în unități sanitare Direcția generală de asistență socială și protecția copilului are obligația de a stabili măsura plasamentului copilului în regim de urgență pe baza procesului-verbal de constatare întocmit împreună cu reprezentantul poliției și al maternității.

5. copilul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal. Potrivit art. 113 alin. 1 C. pe. minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal. Minorul care are vârsta între 14 și 16 ani răspund penal numai dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ, iar minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii. Dar textul art. 6 din Legii 272/2004 se referă exclusiv la minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani, deoarece numai acesta nu răspunde penal indiferent dacă a acționat sau nu cu discernământ.

Stabilire și aplicare

Măsurile de protecție specială a copilului se stabilesc și se aplică în baza unui plan individualizat de protecție. Planul individualizat de protecție constituie documentul prin care se

realizează planificarea serviciilor, prestațiilor și a măsurilor de protecție specială a copilului, pe baza evaluării psihosociale a acestuia și a familiei sale, în vederea integrării copilului care a fost separat de familia sa într-un mediu familial stabil permanent, în cel mai scurt timp posibil.

Măsurile de protecție specială a copilului care a împlinit vârsta de 14 ani se stabilesc numai cu consimțământul acestuia. Atunci când copilul refuză să-și dea consimțământul, măsurile de protecție se stabilesc numai de către instanța judecătorească, care, în situații temeinic motivate, poate trece peste refuzul acestuia de a-și exprima consimțământul față de măsura propusă.

Direcția generală de asistență socială și protecția copilului are obligația de a întocmi planul individualizat de protecție imediat după primirea cererii de instituire a unei măsuri de protecție specială sau imediat după ce directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului a dispus plasamentul în regim de urgență.

În situația copilului pentru care a fost instituită tutela, nu se aplică aceste reguli. Acest instrument de lucru va permite, pe de-o parte, urmărirea acțiunilor întreprinse de serviciile responsabile, pentru a ameliora problemele pe care le are copilul supus protecției și, pe de altă parte, va evidenția munca cu părinții sau cu rudele acestuia. Scopul planului individualizat este de a se încerca reintegrarea copilului în familie, iar, dacă acest lucru nu va fi posibil, se va urmări plasamentul în familia extinsă. Planul individualizat de protecție poate prevedea plasamentul copilului într-un serviciu de tip rezidențial, în cazul în care nu a fost posibil plasamentul în familia extinsă, ca și în cazul în care nici alte soluții nu s-au dovedit viabile (tutelă, asistență maternală ori altă familie).

Obiectivele planului se stabilesc cu consultarea obligatorie a părinților și a membrilor familiei lărgite care au putut fi identificați.

Aceste măsuri de protecție specială a copilului au caracter temporar astfel încât instituțiile abilitate cu instituirea acestora sunt obligate să verifice trimestrial împrejurările care au stat la baza stabilirii acestora iar atunci când constată modificarea acestora să sesizeze comisia sau după caz instanța de judecată pentru a dispune modificarea sau încetarea măsurii.

Dreptul la acțiune în justiție

Părinții, precum și copilul care a împlinit vârsta de 14 ani au dreptul să atace în instanță măsurile de protecție specială instituite de Legea nr. 272/2004, beneficiind de asistență juridică gratuită, în condițiile legii.

Instituții, servicii și organisme cu atribuții în protecția copilului

1. Instituții la nivel central

a. Autoritatea pentru Protecția Drepturilor Copilului este organizată și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei.

Autoritatea pentru protecția copilului monitorizează respectarea principiilor și drepturilor stabilite de Legea nr. 272/2004 și de Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990 republicată, precum și coordonarea și controlul activității de protecție și promovare a drepturilor copilului.

b. Avocatul Poporului. Apărarea drepturilor și libertăților copilului în raporturile acestuia cu autoritățile publice în scopul de a promova și de a îmbunătăți condiția copilului se realizează prin instituția Avocatul Poporului.

II. Instituții și servicii la nivel local

Autoritățile administrației publice locale au obligația să garanteze și să promoveze respectarea drepturilor copiilor din unitățile administrativ-teritoriale, asigurând prevenirea separării copilului de părinții săi, precum și protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv de îngrijirea părinților săi.

a. Direcția generală de asistență și protecția copilului este instituția publică cu personalitate juridică, înființată în subordinea consiliului județean, respectiv a consiliului local al sectorului municipiului București, prin comasarea serviciului public de asistență socială și a serviciului public specializat pentru protecția copilului de la nivelul județului, respectiv al sectorului municipiului București, și prin preluarea, în mod corespunzător, a atribuțiilor și funcțiilor acestora.

b. Comisia pentru protecția copilului denumită în continuare Comisia, prevăzută la art. 104 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, este organul de specialitate, fără personalitate juridică, al consiliului județean, respectiv al consiliului local al sectorului municipiului București, cu activitate decizională în materia protecției și promovării drepturilor copilului.

c. Serviciul public de asistență socială Pentru asigurarea mediului familial alternativ corespunzător, serviciul public de asistență socială organizate la nivelul municipiilor și orașelor, îndeplinesc în domeniul protecției copilului următoarele atribuții:

d. Structuri comunitare consultative. Acestea pot fi create de autoritățile publice locale care au obligația de a implica colectivitatea locală în procesul de identificare a nevoilor comunității și de soluționare la nivel local a problemelor sociale care privesc copiii.

În acest scop vor putea fi create la nivel local structuri comunitare consultative, ce pot fi alcătuite din oameni de afaceri locali, preoți, cadre didactice, consilieri, având rolul de a soluționa anumite cazuri concrete cât și de a răspunde nevoilor globale ale respectivei colectivități.

Mandatul structurilor comunitare consultative se stabilește prin acte emise de către autoritățile administrației publice locale. Pentru a-și îndeplini rolul pentru care au fost create, structurile comunitare consultative vor beneficia de programe de formare în domeniul asistenței sociale și protecției copilului

f. Organisme private. Organismele private care pot desfășura activități în domeniul protecției drepturilor copilului și a protecției speciale a acestuia sunt persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial, constituite și autorizate în condițiile legii.

În desfășurarea activităților prevăzute mai sus organismele private autorizate se supun regimului de drept public prevăzut de prezenta lege, precum și de reglementările prin care aceasta este pusă în executare. În desfășurarea activităților prevăzute mai sus organismele private autorizate se supun regimului de drept public prevăzut de prezenta lege, precum și de reglementările prin care aceasta este pusă în executare.

Autorizarea organismelor private de naționalitate română se face de către CPC, în a cărei rază teritorială acestea își au sediul.

Autorizarea organismelor private de naționalitate străină se face de către ANPDC.

Procedura, criteriile și condițiile de autorizare se stabilesc și se aprobă prin hotărâre a Guvernului. Organismele private legal constituite și autorizate pot înființa, organiza și dezvolta serviciile de prevenire a separării copilului de familia sa, precum și de protecție specială a copilului prevăzute la art. 107, numai pe baza licenței eliberate de către ANPDC.

Organismele private sunt autorizate pentru o perioadă de 3 ani, ea poate fi revocată, anulată sau suspendată în condițiile stabilite prin hotărâre a Guvernului.

Organizarea și funcționarea tipurilor de servicii

Pentru prevenirea separării copilului de părinții săi, precum și pentru realizarea protecției speciale a copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi, s-au organizat și au devenit funcționale următoarele tipuri de servicii.

1. servicii de zi;
2. servicii de tip familial;
3. servicii de tip rezidențial.

1. Serviciile de zi sunt acele servicii prin care se asigură menținerea, refacerea și dezvoltarea capacității copilului și ale părinților săi, pentru depășirea situațiilor care ar putea determina separarea copilului de familia sa. Accesul la aceste servicii se realizează prin planului

de servicii sau, după caz, a planului individualizat de protecție Din categoria serviciilor de zi fac parte: *centrele de zi, centrele de consiliere și sprijin pentru părinți, centrele de asistență și sprijin pentru readaptarea copilului cu probleme psihosociale, serviciile de monitorizare, asistență și sprijin al femeii gravide predispuse să își abandoneze copilului*

Beneficiarii acestor servicii de zi sunt:

- a copiii și părinții cărora li se acordă prestații și servicii destinate prevenirii separării lor;
- b copiii care au beneficiat de o măsură de protecție specială și au fost reintegrați în familie;
- c copiii care beneficiază de o măsură de protecție specială;
- d părinții ai căror copii beneficiază de o măsură de protecție specială;
- e copiii neînsoțiți de părinți sau de alt reprezentant legal, care solicită o formă de protecție în condițiile reglementărilor legale privind statutul și regimul refugiaților;

2. *Serviciile de tip familial* sunt acele servicii prin care se asigură, la domiciliul unei persoane fizice sau familii, creșterea și îngrijirea copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi, ca urmare a stabilirii în condițiile Legii nr. 272/2004 a măsurii plasamentului.

Beneficiarii serviciilor de tip familial sunt:

- a copiii pentru care urmează a fi instituită tutela, în condițiile legii;
- b copiii față de care a fost stabilită, în condițiile legii, încredințarea în vederea adopției;
- c copiii separați, temporar sau definitiv, de părinții lor, ca urmare a stabilirii, în condițiile legii, a măsurii plasamentului;
- d copiii pentru care a fost dispus, în condițiile legii, plasamentul în regim de urgență;
- e tinerii care au împlinit vârsta de 18 ani și care beneficiază, în condițiile legii, de protecție specială.

3. *Serviciile de tip rezidențial* sunt acele servicii prin care se asigură protecția, creșterea și îngrijirea copilului separat, temporar sau definitiv, de părinții săi, ca urmare a stabilirii în condițiile prezentei legi a măsurii plasamentului. Fac parte din categoria serviciilor de tip rezidențial centrele de plasament și centrele de primire a copilului în regim de urgență. Din categoria serviciilor de tip rezidențial fac parte centrele de plasament, centrele de primire a copilului în regim de urgență și centrele maternale. Centrele de plasament includ deasemenea și casele de tip familial.

Serviciile de tip rezidențial pot avea caracter specializat, în funcție de nevoile și de caracteristicile copiilor protejați.

Beneficiarii serviciilor de tip rezidențial sunt:

a copiii separați, temporar sau definitiv, de părinții lor, ca urmare a stabilirii, în condițiile legii, a măsurii plasamentului în acest tip de serviciu.

b copiii pentru care a fost dispus, în condițiile legii, plasamentul în regim de urgență.

c tinerii care au împlinit vârsta de 18 ani și care beneficiază, în condițiile legii, de protecție specială.

d cuplurile părinte-representant legal copil, în situația constatării riscului de abandon al copilului din motive neimputabile părintelui-representantului legal sau în situația includerii acestuia într-un program de restabilire a legăturilor familiale.

e copiii neînsoțiți de către părinți sau de alt reprezentant legal, care solicită o formă de protecție în condițiile reglementărilor legale privind statutul și regimul refugiaților.

Serviciile de tip rezidențial se organizează pe model familial și pot avea caracter specializat în funcție de nevoile copiilor plasați pentru asigurarea prevenirii separării copilului de părinții lui, consiliile locale ale municipiilor, orașelor, comunelor și sectoarelor municipiului București au obligația să organizeze, în mod autonom sau prin asociere, servicii de zi potrivit nevoilor identificate în comunitatea respectivă.

În afara instituțiilor și serviciilor menționate mai sus prevăzute de Legea nr. 272/2004 își continuă activitatea autoritatea tutelară. Potrivit art. 158 din Codul familiei, atribuțiile de autoritate tutelară aparține organelor executive și de dispoziție ale consiliilor locale comunale, orașenești, municipale sau de sector al Municipiului București.

Obligațiile celor responsabili de protecția copilului

Autoritățile publice și organismele private autorizate sunt obligate să implice familia în toate deciziile, acțiunile și măsurile privitoare la copil și să-l sprijine la îngrijirea, creșterea și formarea, dezvoltarea și educarea acestuia în cadrul familiei.

Toți cei responsabili de protecția copilului (autorități publice, organisme private autorizate, persoane fizice și persoane juridice) sunt obligați să respecte, să promoveze și să garanteze drepturile copilului stabilite prin Constituție și lege, în concordanță cu prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului și ale celorlalte acte internaționale în materie la care România este parte.

Măsurile de protecție specială a copilului sunt: *plasamentul, plasamentul în regim de urgență și supravegherea specializată;*

Plasamentul copilului constituie o măsură de protecție specială, având caracter temporar, care poate fi dispusă, în condițiile Legii nr. 272/2004, după caz, la: o persoană sau familie, un asistent maternal, sau serviciu de tip rezidențial, licențiat în condițiile legii

Persoana sau familia care primește un copil în plasament trebuie să aibă domiciliul în România și să fie evaluată de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului cu privire la garanțiile morale și condițiile materiale pe care trebuie să le îndeplinească pentru a primi un copil în plasament.

Asistentul maternal este persoana fizică, atestată în condițiile H. G. nr. 679/2003, și care asigură prin activitatea pe care o desfășoară la domiciliul său creșterea, îngrijirea și educarea, necesară dezvoltării armonioase a copiilor pe care îi primește în plasament sau încredințare. Plasamentul copilului care nu a împlinit vârsta de 2 ani poate fi dispus numai la familia extinsă sau substitutivă, plasamentul acestuia într-un serviciu de tip rezidențial fiind interzis. Prin excepție, se poate dispune plasamentul într-un serviciu de tip rezidențial al unui copil mai mic de 2 ani, în situația în care acesta prezintă handicapuri grave, cu dependență de îngrijiri în servicii de tip rezidențial specializate.

La alegerea și stabilirea măsurii de plasament se vor urmări următoarele principii:

1 plasarea copilului, cu prioritate, la familia extinsă sau la familia substitutivă

2 menținerea fraților împreună

3 facilitarea exercitării de către părinți a dreptului de a vizita copilul și de a menține legătura cu acesta.

Potrivit art. 61 din Legea nr. 272/2004 măsura plasamentului se stabilește de către:

1. *Comisia pentru protecția copilului*, care stabilește măsura plasamentului în situația în care există acordul părinților, iar copilul se găsește în următoarele situații:

a) copilul care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora;

b) copilul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal.

2. *Instanța judecătorească*, va stabili măsura plasamentului la cererea Direcției generale de asistență socială și protecția copilului, după cum urmează:

a) dacă se impune înlocuirea plasamentului în regim de urgență dispus de către Direcția generală de asistență socială și protecția copilului pentru copilul ai cărui părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, sunt puși sub interdicție, ori declarați judecătorește morți sau dispăruți, când nu a putut fi instituită tutela, precum și în situația copilului abuzat sau neglijat precum și în cazul copilului găsit sau abandonat de către mamă în unități sanitare

b) în situația copilului care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora și a copilului care a săvârșit o faptă prevăzută de

legea penală și care răspunde penal, atunci când nu există acordul părinților sau, după caz, al unuia dintre părinți, pentru instituirea acestei măsuri.

Când măsura plasamentului a fost dispusă de către comisia pentru protecția copilului drepturile și obligațiile părintești față de copil se mențin pe toată durata acesteia, deoarece decăderea totală sau parțială din exercițiul drepturilor părintești se poate dispune numai de către instanța de judecată.

Atunci când măsura plasamentului a fost dispusă de către instanța de judecată drepturile și obligațiile părintești în situația copilului pentru care nu a putut fi instituită tutela sunt exercitate și, respectiv, îndeplinite de către președintele consiliului județean, respectiv de către primarul sectorului municipiului București.

Părinții decăzuți din drepturile părintești, precum și cei cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești păstrează dreptul de a consimți la adopția copilului lor așa cum de altfel se prevede și în art. din Legea 273/2004 privind regimul juridic al adopției.

Comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța care a dispus plasamentul copilului va stabili, dacă este cazul, și cuantumul contribuției lunare a părinților la întreținerea acestuia, în condițiile stabilite de Codul familiei. Evident, vor fi incidente dispozițiile art. 94 alin. 3 C. fam. Care stabilesc cotele procentuale din câștigul din muncă pe care părinții le datorează pentru întreținerea copilului, adică 1/4 pentru un copil, 1/3 pentru doi copii și 1/2 pentru trei sau mai multi copii.

În mod firesc pe toată durata plasamentului, domiciliul copilului se află, după caz, la persoana, familia, asistentul maternal sau la serviciul de tip rezidențial care îl are în îngrijire.

b. Plasamentul în regim de urgență

Plasamentul copilului în regim de urgență este o măsură de protecție specială, cu caracter temporar, care se stabilește în situația copilului abuzat sau neglijat, precum și în situația copilului găsit sau a celui abandonat în unități sanitare.

Această măsură de urgență cu caracter temporar este determinată de situațiile de pericol grav și iminent pentru copilul în cauză, care impune luarea unor măsuri de urgență precum și o procedură rapidă din partea autorităților.

Persoana sau familia care primește un copil în plasament în regim de urgență trebuie să aibă domiciliul în România și să fie evaluată de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului cu privire la garanțiile morale și condițiile materiale pe care trebuie să le îndeplinească pentru a primi un copil în plasament în regim de urgență.

Plasamentul în regim de urgență al copilului care nu a împlinit vârsta de 2 ani poate fi dispus numai la familia extinsă sau substitutivă, fiind interzis plasamentul acestuia într-un

serviciu de tip rezidențial. Totuși cu titlu de excepție, se poate dispune plasamentul în regim de urgență într-un serviciu de tip rezidențial al copilului mai mic de 2 ani, în situația în care acesta prezintă handicapuri grave, cu dependență de îngrijiri în servicii de tip rezidențial specializate.

La stabilirea măsurii de plasament în regim de urgență se va urmări:

1. plasarea copilului, cu prioritate, la familia extinsă sau la familia substitutivă;
2. menținerea fraților împreună;
3. facilitarea exercitării de către părinți a dreptului de a vizita copilul și de a menține legătura cu acesta. Dacă printre drepturile copilului se numără dreptul acestuia de a menține relații personale și contacte directe cu părinții, rudele sau cu alte persoane față de care copilul a dezvoltat legături de atașament cu atât mai firesc apare dreptul copilului care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre aceștia, printr-o măsură dispusă în condițiile legii are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu aceștia.

Instanța judecătorească, luând în considerare, cu prioritate, interesul superior al copilului, poate limita exercitarea acestui drept, dacă există motive temeinice de natura a periclita dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copilului

Măsura plasamentului în regim de urgență se stabilește de către:

1. *Directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului din unitatea administrativ-teritorială* în care se găsește copilul găsit sau cel abandonat de către mamă în unități sanitare ori copilul abuzat sau neglijat, în situația în care nu se întâmpină opoziție din partea reprezentanților persoanelor juridice, precum și a persoanelor fizice care au în îngrijire sau asigură protecția copilului respectiv.

2. *Instanța judecătorească* în situația în care reprezentanții persoanelor juridice, precum și persoanele fizice care au în îngrijire sau asigură protecția unui copil refuză sau împiedică în orice mod efectuarea verificărilor de către reprezentanții direcției generale de asistență socială și protecția copilului, iar aceștia stabilesc că există motive temeinice care să susțină existența unei situații de pericol iminent pentru copil, datorată abuzului și neglijării, direcția generală de asistență socială și protecția copilului sesizează instanța judecătorească, solicitând emiterea unei ordonanțe președințiale de plasare a copilului în regim de urgență la o persoană, la o familie, la un asistent maternal sau într-un serviciu de tip rezidențial.

În situația plasamentului în regim de urgență dispus de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului, aceasta este obligată să sesizeze instanța judecătorească în termen de 48 de ore de la data la care a dispus această măsură.

Instanța judecătorească va analiza motivele care au stat la baza măsurii adoptate de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului și se va pronunța, după caz, cu privire

la menținerea plasamentului în regim de urgență sau la înlocuirea acestuia cu măsura plasamentului, instituirea tutelei ori cu privire la reintegrarea copilului în familia sa instanța este obligată să se pronunțe și cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Atunci când plasamentul în regim de urgență este dispus de către instanța judecătorească, aceasta se va pronunța, la sesizarea direcției generale de asistență socială și protecția copilului cu privire la: înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu măsura plasamentului; decăderea totală sau parțială din exercițiul drepturilor părintești, precum și cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Pe toată durata plasamentului în regim de urgență se suspendă de drept exercițiul drepturilor părintești, până când instanța judecătorească va decide cu privire la menținerea sau la înlocuirea acestei măsuri și cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Pe perioada suspendării, drepturile și obligațiile părintești privitoare la persoana copilului sunt exercitate și, respectiv, sunt îndeplinite de către persoana, familia, asistentul maternal sau de către șeful serviciului de tip rezidențial care a primit copilul în plasament în regim de urgență, iar cele privitoare la bunurile copilului sunt exercitate și, respectiv, sunt îndeplinite de către președintele consiliului județean, respectiv de către primarul sectorului municipiului București.

Pe toată durata plasamentului, domiciliul copilului se află, după caz, la persoana, familia, asistentul maternal sau la serviciul de tip rezidențial care îl are în îngrijire.

c. Supravegherea specializată

Această măsură de supraveghere specializată se dispune în condițiile prezentei legi față de copilul care a săvârșit o faptă penală și care nu răspunde penal.

Măsura supravegherii specializate se dispune de către:

1. *Comisia pentru protecția copilului* pentru situațiile în care există acordul părinților sau al reprezentantului legal.

2. *Instanței judecătorești* în lipsa acestui acord

Comisia pentru protecția copilului sau instanța de judecată pentru copii care au săvârșit o faptă dar care nu răspund penal pot dispune la alegere fie măsura plasamentului sau supravegherea specializată având în vedere: condițiile care au favorizat săvârșirea faptei, gradul de pericol social al faptei, mediul în care a crescut copilul, riscul săvârșirii din nou de către copil a unei fapte prevăzute de legea penală,

Măsura supravegherii specializate constă în menținerea copilului în familia sa, sub condiția respectării de către acesta a unor obligații, cum ar fi:

1. frecventarea cursurilor școlare;
2. utilizarea unor servicii de îngrijire de zi;

3. urmarea unor tratamente medicale, consiliere sau psihoterapie;
4. interzicerea de a frecventa anumite locuri sau de a avea legături cu anumite persoane.

Considerăm necesar a specifica faptul că supravegherea specializată nu trebuie confundată cu măsura educativă a libertății sub supraveghere ori cu măsura libertății sub supraveghere severă prevăzute de art. 115 lit. b și c și de art. 117, respectiv de art. 118 C. pen. Supravegherea specializată este așadar o măsură de protecție specială prevăzută de Legea 272/2004 pe când măsurile libertății sub supraveghere sunt măsuri educative prevăzute de C. pen.

Monitorizarea aplicării măsurilor de protecție specială

Aceste măsuri de protecție specială au caracter temporar, și ca atare dacă împrejurările care au stat la baza stabilirii acestora s-au modificat sau au încetat, organele abilitate sunt obligate să dispună, după caz, înlocuirea lor sau încetarea acestora.

Astfel, Direcția generală de asistență socială și protecția copilului verifică trimestrial împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială. Dacă constată că aceste împrejurări s-au schimbat, direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată să sesizeze de îndată organele care au luat măsura respectiv Comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească în vederea modificării sau, după caz, a încetării măsurii.

Acest drept de sesiza faptul că împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție s-au modificat ori au încetat, aparține și părinților sau altui reprezentant legal al copilului, precum și copilului. Acest drept credem că îl are și procurorul, demersul său înscriindu-se în rolul general prevăzut pentru Ministerul Public de art. 131 alin. 1 din Constituție, adică acela de a reprezenta interesele generale ale societății, de a apăra ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

Direcția generală de asistență socială și protecția copilului sau, după caz, organismul privat autorizat are obligația de a urmări modul în care sunt puse în aplicare măsurile de protecție specială, dezvoltarea și îngrijirea copilului pe perioada aplicării măsurii. În acest scop direcția generală de asistență socială și protecția copilului sau, după caz, organismul privat autorizat va întocmi, trimestrial sau ori de câte ori apare o situație care impune acest lucru, rapoarte privitoare la evoluția dezvoltării fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale a copilului și a modului în care acesta este îngrijit. Dacă se constată, pe baza acestui raport, necesitatea modificării sau, după caz, a încetării măsurii, direcția generală de asistență socială și protecția copilului este obligată să sesizeze de îndată comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească.

La încetarea măsurilor de protecție specială prin reintegrarea copilului în familia sa, serviciul public de asistență socială, organizat la nivelul municipiilor și orașelor, persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale, precum și direcția

generală de asistență socială și protecția copilului, în cazul sectoarelor municipiului București, de la domiciliul sau, după caz, de la reședința părinților au obligația de a urmări evoluția dezvoltării copilului, precum și modul în care părinții își exercită drepturile și își îndeplinesc obligațiile cu privire la copil. În acest scop, vor întocmi rapoarte lunare pe o perioadă de minimum 3 luni.

Dreptul copilului față de care a fost luată o măsură de protecție specială de a menține relații cu alte persoane

Copilul față de care a fost luată o măsură de protecție specială are dreptul de a menține relații cu alte persoane, dacă acestea nu au o influență negativă asupra dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale sau sociale.

Conform art.16 din aceeași Lege 272/2004 printre drepturile copilului este și acela ca în condițiile în care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre aceștia, printr-o măsură dispusă în condițiile legii are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția situației în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.

Instanța judecătorească, luând în considerare, cu prioritate, interesul superior al copilului, poate limita exercitarea acestui drept, dacă există motive temeinice de natură a periclita dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copilului.

În sensul prezentei Legi, relațiile personale se pot realiza prin: întâlniri ale copilului cu părintele ori cu alta persoană care are, poate avea relații personale cu acesta precum și vizitarea copilului la domiciliul acestuia. Menținerea corespondenței ori altă formă de comunicare cu copilul și transmiterea de informații acestuia cu privire la părintele ori alte persoane care au, dreptul de a menține relații personale cu copilul, transmiterea de informații referitoare la copil, inclusiv fotografii recente, evaluări medicale sau școlare, către părintele sau alte persoane care au dreptul de a menține relații personale cu copilul.

DREPTURILE COPILULUI

Legea nr. 272/2004 este cea care reglementează cadrul legal privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului. Această lege reprezintă mai mult decât o simplă ameliorare a cadrului legislativ existent, ea poate fi considerată temelia unui sistem modern, european de protecție a drepturilor tuturor copiilor, pe deplin armonizat cu tratatele internaționale la care România este parte, în mod deosebit cu Convenția europeană privind drepturile omului și respectiv Convenția ONU privind drepturile copilului.

Prin această lege sunt garantate drepturile tuturor copiilor fără nici o discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie. De asemenea, legea se aplică indiferent de naționalitate, apartenență etnică sau origine socială, de situația materială a copiilor. Nu contează gradul și tipul unei deficiențe, statutul la naștere sau cel dobândit. Fără

nicio relevanță sunt dificultățile de formare și dezvoltare sau de alt gen ale copilului, ale părinților sau ale altor reprezentanți legali. Dacă printre neajunsurile legislației anterioare se număra și faptul că reglementa, cu precădere, problematica copilului în dificultate protejat în instituții de ocrotire rezidențială sau prin adopție, neglijându-i, așa cum am arătat mai sus, pe toți ceilalți copii, Legea nr. 272/2004 are în vedere pe toți copiii României, trecând de la o focalizare pe copilul aflat în dificultate, la abordarea copilului în contextul tuturor drepturilor sale, ceea ce înseamnă în primul rând în contextul familiei sale.

Beneficiarii acestor prevederi legale sunt copiii cetățeni români aflați pe teritoriul României, și anume:

1. copiii cetățeni români aflați în străinătate;
2. copiii fără cetățenie aflați pe teritoriul României;
3. copiii care solicită sau beneficiază de o formă de protecție în condițiile reglementărilor legale privind statutul și regimul refugiaților în România;
4. copiii cetățeni străini aflați pe teritoriul României, în situații de urgență constatate, în condițiile legii, de către autoritățile publice române competente.

PRINCIPIILE CARE GUVERNEAZĂ REALIZAREA ȘI GARANTAREA DREPTURILOR COPILULUI

Legea nr. 272 din 21 iunie 2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului marchează o schimbare radicală a politicii de protecție a copilului aflat în dificultate

Considerată a fi baza unui sistem funcțional de protecție a copilului într-un cadru actual și modern, ea își propune înaintea de toate să aibă în vedere toți copiii din România. Scopul principal urmărit prin această lege este de a trece de pe focalizarea copilului aflat în dificultate la abordarea situației copilului în contextul tuturor drepturilor sale. Pentru crearea unui sistem legislativ armonizat cu prevederile Convenției ONU referitoare la drepturile copilului, ca și cu prevederile altor documente internaționale la care România este parte, legea și-a însușit și a utilizat terminologia Convenției privind drepturile copilului.

În stabilirea principiilor și drepturilor fundamentale ale copilului, Convenția privind drepturile copilului pornește de la Declarația universală a drepturilor omului și de la alte convenții de referință în materie. Convenția recunoaște statutul special al copilăriei și afirmă necesitatea protejării ei prin reglementarea unui ansamblu de norme și instituții socio-juridice de asistență și ocrotire, instituind standarde universale, aplicabile tuturor copiilor lumii, fără nici un fel de

discriminare. Chiar în preambulul Convenției se afirmă nevoia de protecție și îngrijire specială a copilului și, în mod deosebit, de protecție juridică adecvată înainte și după naștere, datorită lipsei de maturitate fizică și intelectuală a acestuia.

Reglementând cadrul legal privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului, Legea nr. 272/2004 se adresează copiilor cetățeni români aflați pe teritoriul României sau în străinătate, precum și celor fără cetățenie care se află pe teritoriul României. Beneficiază de o formă de protecție, în condițiile reglementărilor legale privind statutul și regimul refugiaților în România, copiii care solicită aceasta, precum și copiii cetățeni străini aflați pe teritoriul țării în situații de urgență constatate de autoritățile publice competente.

Art. 6 din lege conține principiile după care se vor respecta și garanta drepturile copilului de către autoritățile publice, organismele private autorizate, precum și de către persoanele fizice și juridice. Având în vedere faptul că aceste principii stau la baza întregii legi, ne propunem să le analizăm în continuare.

1. Respectarea și promovarea cu prioritate a interesului superior al copilului

În art. 2 alin. 1 se prevede că „*prezenta lege, orice alte reglementări adoptate în domeniul promovării drepturilor copilului, precum și orice alt act juridic emis sau, după caz, încheiat în domeniu se subordonează cu prioritate interesului superior al copilului*”. Deși legea nu explică în ce constă acest interes superior al copilului, cum de altfel nu o făceau nici reglementările anterioare, este limpede că întreaga lege urmează a fi subordonată acestui principiu. Prezența acestui principiu este tot atât de veche ca și preocupările internaționale și naționale pentru situația copilului. Astfel, Declarația drepturilor copilului, adoptată în 1959 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, conține următoarele prevederi: „copilul se va bucura de o protecție specială și i se vor oferi facilități prin lege și prin alte mijloace menite să-i asigure o dezvoltare fizică, mentală, spirituală și socială normale, în condițiile libertății și demnității; în adoptarea legilor necesare realizării acestui scop se va avea în vedere interesul superior al copilului”. Sintagma *interesul superior al copilului* avea să apară de atunci în diferite documente internaționale, spre a fi consacrată apoi în Convenția cu privire la drepturile copilului și preluată, în cele din urmă, de către toate statele care au aderat la aceasta.

În condițiile în care Legea nr. 272/2004 reprezintă baza unui sistem legislativ modern de protecție a drepturilor tuturor copiilor, pe deplin armonizat cu Convenția europeană privind drepturile copilului, era normal ca în art. 2 să se prevadă, la fel ca și în Convenție, că „principiul interesului superior al copilului este impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților copilului, altor reprezentanți legali ai săi, precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal”.

Interesul copilului va prevala în toate demersurile și deciziile care privesc copiii întreprinse de autoritățile publice și organismele private autorizate, precum și în cauzele soluționate de către instanțele judecătorești.

Autoritățile publice, organismele private autorizate sau celelalte persoane juridice care sunt responsabile de protecția copilului, sunt obligate să implice familia în toate deciziile, acțiunile și măsurile privitoare la copil și să sprijine îngrijirea, creșterea și formarea, dezvoltarea și educarea acestuia în cadrul familiei.

2. Egalitatea șanselor și nediscriminarea

Lupta împotriva încălcării drepturilor copilului prin discriminare, după orice criteriu, a făcut obiectul multor conferințe și convenții internaționale. Desigur, și Convenția pentru drepturile copilului conține principiul non-discriminării, iar nucleul acestuia îl constituie egalitatea șanselor. Principiul promovează egalitatea șanselor băieților și fetelor, a copiilor refugiaților, a copiilor de origine străină, a celor provenind din rândul minorităților sau populațiilor indigene. Pledează de asemenea pentru sprijinirea copiilor handicapați, pentru crearea condițiilor dezvoltării acestora într-un mediu care să le permită șanse egale cu ceilalți copii.

Drepturile prevăzute în Legea nr. 272/2004 sunt garantate tuturor copiilor fără nici o discriminare, deci, indiferent de culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, de naționalitate, apartenență etnică, origine socială sau situație materială. Copiii sunt egali în fața legii indiferent de gradul și tipul unei deficiențe pe care o prezintă, născută sau dobândită, de statutul lor la naștere, de dificultățile de formare sau de alt gen, de diferențierile ținând de părinți ori reprezentanți legali și, în general, de orice alte posibile distincții.

3. Responsabilizarea părinților cu privire la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești

Art. 30 din Legea nr. 272/2004 face o serie de precizări în privința exercitării drepturilor părintești. Astfel, este prevăzut dreptul copilului de a crește alături de părinții săi și obligația acestora de a asigura copilului exercitarea drepturilor stabilite prin această lege. Este prevăzută responsabilitatea ambilor părinți pentru creșterea copiilor lor, aceștia trebuind să exercite drepturile și obligațiile părintești în funcție de drepturile și interesele copilului. Misiunea părinților se realizează prin asigurarea bunăstării materiale și spirituale a copilului, în special prin îngrijire, prin menținerea relațiilor personale cu acesta, prin creșterea, educarea și întreținerea lui, dar și prin reprezentarea legală și administrarea patrimoniului său.

4. Primordialitatea responsabilității părinților cu privire la respectarea și garantarea drepturilor copilului

Unul dintre primele drepturi ale omului este acela de a se bucura de viața de familie, de a-și cunoaște părinții și de a fi crescut de către aceștia. Încercându-se conștientizarea primordialității responsabilității părintești față de propriii copii, pentru prima dată se specifică faptul că, răspunderea pentru creșterea și asigurarea dezvoltării copilului revine cu precădere părinților, care sunt obligați să-și exercite drepturile și obligațiile părintești. Numai în subsidiar responsabilitatea pentru creșterea și educarea copiilor revine colectivității locale, care are obligația de a-i sprijini pe părinți sau reprezentanții legali în a-și îndeplini obligațiile ce le revin. Doar în lipsa acestora se impune intervenția complementară a statului pentru asigurarea protecției și garantarea drepturilor copilului, prin activitatea sa specifică.

5. Descentralizarea serviciilor de protecție a copilului, intervenția multisectorială și parteneriatul dintre instituțiile publice și organismele private autorizate

Revizuirea legislației în materia protecției drepturilor copilului a fost impusă cu prioritate de necesitatea abandonării conceptului instituționalizării, izolării și cvasi-izolării, în favoarea aceluia de reinserție socială a copilului aflat în dificultate, prin crearea serviciilor alternative. Întreaga legislație în materie este gândită astăzi în lumina acestui din urmă concept.

6. Asigurarea unei îngrijiri individualizate și personalizate pentru fiecare copil

O noutate a legii privind protecția drepturilor copilului în țara noastră constă în introducerea, cu caracter obligatoriu, a unui instrument de lucru și anume planul individualizat de protecție. Acest instrument de lucru va permite, pe de-o parte, urmărirea acțiunilor întreprinse de serviciile responsabile, pentru a ameliora problemele pe care le are copilul supus protecției și, pe de altă parte, va evidenția munca cu părinții sau cu rudele acestuia. Scopul planului individualizat este de a se încerca reintegrarea copilului în familie, iar, dacă acest lucru nu va fi posibil, se va urmări plasamentul în familia extinsă. Planul individualizat de protecție poate prevedea plasamentul copilului într-un serviciu de tip rezidențial, în cazul în care nu a fost posibil plasamentul în familia extinsă, ca și în cazul în care nici alte soluții nu s-au dovedit viabile (tutelă, asistență maternală ori altă familie).

7. Respectarea demnității copilului

Ca orice ființă umană, copilul are dreptul la viață și nu la orice viață, ci o viață trăită în demnitate, indiferent cine-i sunt părinții, indiferent de mediul social în care se naște sau de bagajul genetic cu care vine pe lume ori de integritatea lui fizică sau mentală. Toate celelalte drepturi ce-i sunt conferite prin lege concură la realizarea acestui drept și, implicit, la efectivitatea principiului amintit.

8. Ascultarea opiniei copilului și luarea în considerare a acestui, ținând cont de vârstă și de gradul de maturitate

Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește. Conform legii privind protecția și promovarea drepturilor copilului, în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește pe copil, acesta are dreptul de a fi ascultat. Pentru copilul care a împlinit vârsta de 10 ani ascultarea este obligatorie, iar pentru cel care nu a împlinit această vârstă autoritatea competentă va aprecia dacă audierea lui este necesară pentru soluționarea cauzei. Desigur, opinia copilului ascultat va fi luată în considerare în raport cu vârsta și cu gradul de maturitate a copilului. Acest drept de a fi ascultat oferă minorului posibilitatea de a cere și a primi orice informație pertinentă, de a fi consultat, de a-și exprima opinia și de a fi informat asupra consecințelor oricărei decizii care îl privește.

În concordanță cu aceste prevederi, Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției instituie obligația direcției în a cărei rază teritorială domiciliază copilul ca, pe tot parcursul procesului, să ofere minorului informații și explicații clare și complete, potrivit vârstei și gradului său de maturitate, referitoare la etapele și durata procesului de adopție. Copilul trebuie să primească informații și cu privire la efectele adopției și, de asemenea, cu privire la adoptator sau familia adoptatoare. Adopția nu poate fi încheiată fără consimțământul copilului care a împlinit vârsta de 10 ani, consimțământ ce se dă în fața instanței de judecată.

9. Asigurarea stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educarea copilului, ținând cont de vârsta și de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, în cazul luării unei măsuri de protecție

Acest principiu trebuie privit prin raportare la caracterul subsidiar al adopției internaționale față de celelalte mijloace de protecție a copilului. În primul rând, trebuie luate toate măsurile pentru a asigura copilului o familie în statul de origine, prin revenirea în familie, plasament, încredințare sau adopție națională. În preambulul Convenției de la Haga se insistă pe ideea că „fiecare stat ar trebui să ia cu prioritate măsuri corespunzătoare pentru a permite menținerea copilului în familia sa de origine”. Și celelalte prevederi ale Convenției se întemeiază pe prezumția că interesul copilului impune asigurarea unei continuități în educație, strâns legată de originea sa etnică, religioasă, lingvistică și culturală, care nu poate fi întreruptă decât în anumite condiții prevăzute de legea privind regimul juridic al adopției.

10. Celeritatea în luarea oricărei decizii cu privire la copil

În materie, principiul celerității exprimă cerința desfășurării ritmice, operative, dinamice a tuturor măsurilor care se iau cu privire la copil. Datorită faptului că are capacitate de exercițiu restrânsă, el are nevoie de protecție specială, iar autoritățile publice, organismele private autorizate precum și toate persoanele responsabile sunt obligate să procedeze fără întârziere la luarea deciziilor referitoare la minor. Luate într-un timp util, aceste decizii contribuie la realizarea

scopului legii – protecția și promovarea drepturilor copilului. Atunci când luarea deciziilor s-ar întinde exagerat în timp, târăgănarea ar putea aduce prejudicii serioase copilului, care nu ar putea beneficia de protecția necesară. În acest sens, chiar Constituția în art. 21 (3) consacră dreptul părților nu numai la un proces echitabil, dar și la soluționarea cauzelor *într-un termen rezonabil*.

11. Asigurarea protecției împotriva abuzului și exploatării copilului

Un alt principiu, conducând spre un drept fundamental al copilului, îl apără pe copil de aplicarea pedepselor fizice sau altor tratamente umilitoare ori degradante. Nu pot fi admise sub nici un motiv pedepsele fizice sau acelea care se află în legătură cu dezvoltarea fizică și psihică ori care afectează starea emoțională a copilului. În funcție de temperamentul copilului, pot fi luate măsuri disciplinare, acestea fiind stabilite numai în acord cu respectarea demnității copilului.

Legea nr. 217 /2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie afirmă că ocrotirea și sprijinirea familiei constituie obiectiv de interes național. Ea definește violența în familie ca fiind *orice acțiune fizică sau verbală săvârșită cu intenție de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă suferință fizică, psihică, sexuală sau un alt prejudiciu material*. Și în această lege se găsesc măsuri de protecție pentru copilul supus violenței în familie, fiind prevăzute și sancțiunile care se aplică în aceste situații.

12. Interpretarea fiecărei norme juridice referitoare la drepturile copilului în corelație cu ansamblul reglementărilor din această materie

Pornind de la definiția dată în doctrină noțiunii de interpretare ca „*operațiune logico-rațională care se desfășoară conform anumitor reguli și cu metode specifice dreptului ce constă în clarificarea conținutului normelor juridice în vederea realizării sau aplicării legii prin încadrarea adecvată a situațiilor de fapt în reglementări legale*” și cunoscând, firește, că există mai multe metode de interpretare a dreptului, observăm că principiul are în vedere doar metoda sistematică de interpretare, care rezidă în determinarea conținutului normei juridice prin stabilirea locului pe care ea îl ocupă în sistemul de drept și coroborarea textului acestei norme cu alte dispoziții normative, aparținând aceleiași instituții juridice sau aceleiași ramuri de drept sau chiar unor ramuri de drept diferite. Dreptul nu constituie doar o însumare de norme, ci o unitate alcătuită din părți interdependente, fiecare normă completându-se prin celelalte și regăsindu-se în celelalte. În acest sens trebuie să înțelegem prevederea potrivit căreia interpretarea fiecărei norme juridice referitoare la drepturile copilului trebuie făcută în corelație cu ansamblul reglementărilor din această materie.

Constatăm, în încheiere, că Legea nr. 272/2004 stabilește un set bine structurat și încheiat de principii, care se intercondiționează și care converg toate spre realizarea și garantarea drepturilor copilului în condiții ce par a fi de maximă eficiență, cel puțin la nivel legislativ.

Rămâne de văzut dacă transpunerea acestor principii în alte acte normative aflate în curs de elaborare ori punerea lor în aplicare va avea eficiența dorită de legiuitor, care s-a străduit și a reușit să creeze astfel premisele unei protecții depline a copilului, la standarde europene.

Drepturile copilului

1. Drepturi și libertăți civile

- Dreptul copilului la stabilirea și păstrarea identității sale.
- Copilul are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu părinții, rudele, precum și cu alte persoane față de care a dezvoltat legături de atașament.
- Copilul are dreptul de a-și cunoaște rudele și de a întreține relații personale cu acestea, precum și cu alte persoane alături de care el s-a bucurat de viața de familie.
- Copilul care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre aceștia, printr-o măsură dispusă în condițiile legii, are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția situației în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.
- Dreptul copilului de a menține relații cu părinții care locuiesc în state diferite
- Dreptul copiilor români la protecție și repatriere atunci când sunt aflați în străinătate neînsoțiți de părinți sau de un alt reprezentant legal.
- Dreptul copilului la protejarea imaginii sale publice și a vieții sale intime, private și familiale.
- Dreptul copilului la libertate de exprimare.
- Dreptul copilului capabil de discernământ de a-și exprima liber opinia sa asupra oricărei probleme care îl privește.
- Dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și religie.
- Dreptul copilului la libertatea de asociere, în structuri formale și informale, precum și dreptul la libertatea de întrunire pașnică, în limitele prevăzute de lege.
- Dreptul copilului aparținând unei minorități naționale, etnice, religioase sau lingvistice la viață culturală proprie, la declararea apartenenței sale etnice, religioase, la practicarea propriei sale religii, precum și dreptul de a folosi limba proprie în comun cu alți membri ai comunității din care face parte.
- Dreptul copilului la respectarea personalității și individualității sale și de a nu fi supus pedepselor fizice sau altor tratamente umilitoare ori degradante.
- Dreptul copilului de a depune singur plângeri referitoare la încălcarea drepturilor sale

fundamentale

2. Dreptul la mediul familial și îngrijirea alternativă

- Dreptul copilului să crească alături de părinții săi.
- Dreptul copilului de a fi crescut de ambii părinți, care sunt responsabili în mod egal pentru creșterea copiilor lor.
- Dreptul copilului să fie crescut în condiții care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială.
- Dreptul copilului de a nu fi separat de părinții săi, sau de unul dintre ei, împotriva voinței lor
- Dreptul copilului care este, temporar sau definitiv, lipsit de ocrotirea părinților săi sau care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora, la protecție alternativă

3. Dreptul la sănătatea și bunăstarea copilului

- Dreptul copilului de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate pe care o poate atinge și de a beneficia de serviciile medicale și de recuperare necesare pentru asigurarea realizării efective a acestui drept
- Dreptul copilului de a beneficia de un nivel de trai care să permită dezvoltarea sa fizică, mentală, spirituală, morală și socială
- Dreptul copilului de a beneficia de asistență socială și de asigurări sociale
- Dreptul copilului cu handicap la îngrijire specială, adaptată nevoilor sale

4. Dreptul copilului la educație, activități recreative și culturale

- Dreptul copilului de a primi o educație care să îi permită dezvoltarea, în condiții nediscriminatorii, a aptitudinilor și personalității sale
- Dreptul copilului de a fi tratat cu respect
- Dreptul copilului la odihnă și vacanță

BIBLIOGRAFIE

1. Marieta Avram, Filiația. Adopția națională și internațională, Editura All Beck, București, 2001.

2. Alexandru Bacaci, Viorica-Claudia Dumitrache, Codruța Hageanu, Dreptul familiei, Ed. a 4-a rev., Editura All Beck, București, 2005.

3. Doina Balahur, Protecția drepturilor copilului ca principiu al asistenței sociale. Editura All Beck, București, 2001.

4. Maria Banciu, Dreptul familiei, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2000.

6. Gheorghe Belei, *Drept Civil Român Introducere în dreptul civil Subiectele dreptului civil*, Ed. A IX-a revăzută și adăugită de: Marian Nicolae, Petică Trușcă, Editura Universul juridic, București, 2004.
7. Gheorghe Boboș, *Teoria generală a dreptului*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 1999.
8. Teodor Bodoașcă, Teodora Drăghici, *Dreptul Familiei. Partea II Rudenia, Târgu-Mureș*, 2004.
9. Adrian Bogdan, *Protecția Juridică a Drepturilor Omului, Protecția drepturilor copilului*, Editura Genessa, Craiova, 2000.
10. Ștefan Cocoș, *Dreptul Familiei, Ediția a III-a*, Editura Pro Universitaria, 2004.
11. Florinița Ciorăscu, Lavinia Olah, Andreea Drăghici, Iulia Boghirnea Ton, *Dreptul Familiei* Editura Universității din Pitești, 2004.
12. Tudor Drăganu, *Drept Constituțional și instituții politice, Tratat Elementar, Vol.1*, Editura Lumina Lex, 2000.
13. Ion P. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, Editura All Beck, București, 2000.
14. Emese Florian, *Dreptul Familiei*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003.
15. Ernest Lupan, Dan A. Popescu, Amalia Marga, *Drept civil Român, Subiectele raportului juridic*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 1996.
16. Dan Lupașcu, *Dreptul Familiei*, Editura Rosetti, București, 2005.
17. Gheorghe Mihai, *Argumentare și interpretare în drept*, Editura Lumina Lex, București, 1999.
18. Nicolae Mitrofan, Zdrenghea Voicu, Botoi Tudorel, *Psihologie judiciară*, Casa de editură și presă „Sansa” SRL. Bucuresti 1992.
19. Vasile Val Popa, Liviu Vâtcă *Drepturile Omului*, Editura All Beck, București, 2005.
20. Dumitra Popescu, Adrian Năstase, Florin Coman, *Drept internațional Public*, Casa de editură și presă „Șansa” S. R. L. , București, 1994.
21. *Protecția Drepturilor Copilului, Raport special*, Editura MarLink, București 2000.
22. Cristina Pigui, *Drepturile Copilului, Colecția Drepturi și Libertăți Fundamentale*, Editura Premier, Ploiești, 2002.
23. *România și Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Al doilea raport periodic: 2003/UNICEF*, Editura MarLink, București 2003.
24. Ioan-Dorel Romoșan, *Rudenia. Izvor de drepturi și obligații*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea .1999.
25. Ștefania Ricman, *Protecția copilului în dificultate în țările Uniunii Europene. Unitate în diversitate*, Fundația Internațională pentru copil și familie, București 2001.

26. Patricia Runcan, Noțiuni Generale din Dreptul Familiei și Copilului Abordate din perspectiva asistenței sociale, Editura SOLNESS, Timișoara, 2004.

27. Alexandru-Virgil Voicu, Elemente de Dreptul Familiei și Protecția Copilului. Editura INTER-TONIC 1997.

28. Bianca Selejan–Guțan, Protecția europeană a drepturilor Omului, Editura All Beck. București, 2005.

29. C. Stătescu, Drept civil Persoana fizică, persoana juridică, drepturile reale, E:D.P., București, 1970.

30. Milena Tomescu, Dreptul Familiei, Protecția copilului, Editura All Beck. București, 2005.

Acte normative

Constituția României, publicată în M. Of. nr. 233 din 21 noiembrie 1991, republicată în M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003.

Legea nr. 18 din 27 septembrie 1990 pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului, publicată în M. Of. nr. 109 din 28 septembrie 1990.

Legea nr. 21 din 1991 Legea cetățeniei române. publicată în M. Of. nr. 44 din 6 martie 1991 și republicată în M. Of. nr. 98 din 6 martie 2000.

Legea nr. 53/1992 privind protecția specială a persoanelor handicapate publicată în M. Of. nr. 119 din 4 iunie 1992.

Legea nr. 84 din 24 iulie 1995 Legea învățământului publicată în M. Of. nr. 167 din 31 iulie 1995

Legea nr. 101 din 16/09/1992 Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 243 din 30/09/1992 pentru aderarea României la Convenția europeană asupra statutului juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei, încheiată la Strasbourg la 15 octombrie 1975

Legea nr. 53/1992 privind protecția specială a persoanelor handicapate publicată în M. Of. nr. 119 din 4 iunie 1992.

Legea nr. 15 din 25/03/1993 Publicată în M. Of. Partea I nr. 67 din 31/03/1993 pentru aderarea României la Convenția europeană în materia adopției de copii, încheiată la Strasbourg la 24 aprilie 1967

Legea nr. 84 din 18/10/1994 Publicată în M. Of. Partea I nr. 298 din 21/10/1994 pentru ratificarea Convenției asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiată la Haga la 29 mai 1993

Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, publicată în M. Of. nr. 282 din 11 noiembrie 1996 și modificată și completată prin Legea nr. 94/2004 publicată în M. OF. nr. 336

din 15. 04. 2004.

Legea nr. 105/1996 privind evidența populației și cartea de identitate, publicată în M. Of. nr. 237 din 30 septembrie 1996, cu modificările ulterioare.

Legea 217/2003, pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, publicată în M. Of. nr. 367 din 29 mai 2003.

Legea nr. 84 din 24 iulie 1995 Legea învățământului publicată în M. Of. nr. 167 din 31 iulie 1995

Legea nr. 87 din 03/04/2007 Publicată în M. Of. Partea I nr. 257 din 17/04/2007 pentru ratificarea Convenției asupra relațiilor personale care privesc copiii, adoptată la Strasbourg la 15 mai 2003

Legea nr. 294 din 07/07/2006 Publicat în M. Of. Partea I nr. 598 din 11/07/2006 pentru ratificarea Acordului dintre România și Spania privind cooperarea în domeniul protecției minorilor români neînsoțiți în Spania, repatrierea lor și lupta împotriva exploatării minorilor, semnat la Madrid la 15 decembrie 2005

Legea nr. 272 din 21/06/2004 Publicată în M. Of. Partea I nr. 557 din 23/06/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului

Legea nr. 273 din 21/06/2004 Publicată în M. Of. Partea I nr. 557 din 23/06/2004 privind regimul juridic al adopției

Legea nr. 274 din 21/06/2004 Publicată în M. Of. Partea I nr. 557 din 23/06/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Oficiului Român pentru Adopții

Legea nr. 274 din 21/06/2004 Publicată în M. Of. Partea I nr. 557 din 23/06/2004 privind înființarea, organizarea și funcționarea Oficiului Român pentru Adopții